

TERVEYS 2050

*Neljä skenaariota
ihmislähtöisestä terveydestä
ja valinnanvapaudesta*

**DEMOS
HELSINKI**

Tekijät: Johannes Koponen, Satu Korhonen,
Veikka Lahtinen, Juha Leppänen,
Aleksi Neuvonen, Maari Parkkinen,
Marjukka Parkkinen, Iris Sandelin

Asiantuntija: Antti Hautamäki

Graafinen suunnittelu:
Kirmo Kivelä ja Inari Savola

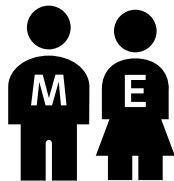
Julkaistu vuonna 2015
ISBN: 978-952-5844-15-3 (nid.)
ISBN 978-952-5844-14-6 (pdf)

Tekes

Terveysten tulevaisuudet -tutkimusta on
rahoitettu Tekesin tuella.

TERVEYS 2050

*Neljä skenaariota
ihmislähtöisestä terveydestä
ja valinnanvapaudesta*

**DEMOS
HELSINKI**

Summary

THIS SCENARIO REPORT how hidden resources in society and in human beings can be better utilised to tackle wicked problems in health. The report looks at widespread problems in everything from lifestyle diseases to the widening health gaps of different social groups. It presents four scenarios that illustrate how perceived health in society can be doubled without increasing the total cost of healthcare. These backcasting scenarios were co-created with over 140 professionals in six different workshops and are based on a previously published baseline report on health and freedom of choice.

Each of the four scenarios illustrates a new aspect on health futures. The scenario **“Open Health”** shows how open data, apps and sensors can empower people to take better care of their health. The **“Democracy of the Fittest”** scenario investigates the connection between citizens’ active participation and wellbeing. **“Neokuusian society”** – referring to the grand old man of the Finnish social policy, Pekka Kuusi – displays the benefits of health in all policies

and actions across society. Finally, the **“Hero doctors”** scenario reveals how professional knowledge and skills shape society.

From these four scenarios arise nine human-driven conclusions that we believe will to produce more health in the future.

From service driven to human driven health

1. We should emphasise freedom of choice as a means to improving health in individuals and groups
2. We should look at health as a capability.
3. Treatment is more cost-efficient when people participate in it themselves.

From healthcare specialists to a broader range of health actors

4. The most efficient way to maintain a healthy society is to improve people’s opportunities for wellbeing and enhance their capabilities.
5. New actors across society should participate in solving the wicked problems in health.

New technologies and business models with a human-driven approach will revolutionize the health business

6. The future health business is a preventive care business.
7. Technology that enhances capabilities will become cheaper.

New markets and a new culture of health are the best tools for creating surroundings that support positive health choices

8. New markets and new approaches to old markets can help establish these positive surroundings for better individual health choices.
9. Health can play an even more important part in our societies, and it should, because healthy societies are better positioned to maximise their capabilities.

The last two theses are not contradictory. Health can be both a humane and a productive goal for society and all of its actors.

Sisällysluettelo

Summary	4	Uuskuuselainen yhteiskunta	40
Lukijalle	6	Uuskuuselainen yhteiskunta 2050	42
Tutkimus	7	Muutosvoimat uuskuuselaisessa yhteiskunnassa	44
Johdanto: Reittejä uuteen terveyskäsitteeseen	8	Uuskuuselaisen yhteiskunnan ABC	46
Yhdeksän oivallusta ihmislähtöisestä terveydestä	10	Terveyden portinvartijat uuskuuselaisessa yhteiskunnassa	47
2015 vs. 2050: muutoksen kuva	14	Huomionarvoista vuonna 2015	47
Skenaariot näyttävät terveyden uusia mahdollisuuksia	18		
Kyvykkäiden demokratia	21	Sankarilääkärit	48
Kyvykkäiden demokratia 2050	23	Sankarilääkärit 2050	50
Kyvykkäiden demokratian muutosvoimat	25	Muutosvoimat Sankarilääkäreiden maailmassa	52
Kyvykkäiden demokratian ABC	27	Sankarilääkäreiden ABC	54
Terveyden portinvartijat kyvykkäiden demokratiassa	28	Terveyden portinvartijat	
Huomionarvoista vuonna 2015	29	Sankarilääkäreiden maailmassa	55
		Huomionarvoista vuonna 2015	56
Avoim terveys	30		
Avoim terveys 2050	32	Epilogi: Älykoteja ja demokratiaa	
Avoimen terveyden muutosvoimat	34	- Terveyden valinnanvapaus vuonna 2050	57
Avoimen terveyden ABC	37	Miten skenaariot rakennettiin?	60
Terveyden portinvartijat avoimessa terveydessä	38	Tekijät	65
Huomionarvoista vuonna 2015	39	Lähteet	67

Lukijalle

KÄSISSÄSI OLEVA JULKAISU esittelee neljä terveyden ja valinnanvapauden tulevaisuusskenaariota. Skenaariot kuvaavat erilaisia mahdollisuuksia terveemmän yhteiskunnan ja arjen rakentamiseen.

Jokaisen skenaarion yhteydessä on kuvaus tulevaisuudesta, jossa koettu terveys on vuoteen 2050 mennessä tuplaantunut nykypäivästä kustannuksia kasvatamatta. Kunkin skenaarion yhteydessä esitellään kolme *muutosajuria*, jotka vai-

kuttavat merkittävästi tulevaisuuskuvaan. Lisäksi esittelemme skenaarioihin liittyvät *terveyden portinvartijat*, eli toimijat, joilla on erityisen suuri rooli muutoksen toteuttajina.

Skenaariot tekevät näkyväksi, että juuri nyt meillä on paljon vaihtoehtoja ja voimavaroja terveyden edistämiseksi. Toivomme, että skenaariot antavat sinulle virikkeitä mielenkiintoisiin keskusteluihin ja ideoita oman toimintasi suuntaamiseen.

Oikoreittejä

S. 18 » TUTUSTU SKENAARIOIHIN TIIVIISTI

S. 20 » KATSO MINKÄLAISET AJURIT EROTTAVAT SKENAARIOITA TOISISTAAN

S. 60 » LUE KUINKA SKENAARIOT RAKENNETTIIN

Tutkimus

TERVEYDEN TULEVAISUUDET -tutkimus on Demos Helsingin toteuttama terveyttä ja valinnanvapautta käsittelevä skenaariotutkimus. Tutkimuksen ensimmäinen osa, *Terveiden tulevaisuudet* -pohjaselvitys julkaistiin 2014. Tutkimus on osa *Hallintoalამაისesta aktiiviseksi valitsijaksi* -tutkimuskokonaisuutta, joka tarkastelee valinnanvapauden muotoutumista sosiaali- ja terveystalve-luissa.

Terveiden ja valinnanvapauden tulevaisuuksia käsittelevässä tutkimusosiossa päätutkimuskumppanimme on Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Muut yhteistyötahot ovat Novartis, LähiTapiola, Validia Asuminen, Kela, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsingin Diakonissalaitos ja Smartum. Lisäksi koko konsortiossa ovat mukana Oulun kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveysyhtymä EKSOTE, Kainuun sosiaali- ja terveysyhtymä ja Sosiaalialan työnantajat ry. Hanketta rahoittaa Tekesin *Innovaatiot sosiaali- ja terveyspalveluissa* -ohjelma.

Terveiden tulevaisuudet 2050 -tutkimuksen päätutkimuskysymys on:

Miten tulevaisuuden palvelujärjestelmät tukevat kuluttajan terveyteen liittyviä valintoja?

ALATUTKIMUSKYSYMYKSIÄ OVAT:

1. Miten yhteiskunta muuttuu vuoteen 2050 ja miten muutos vaikuttaa valintoihin ja valinnanvapauteen terveys- ja hyvinvointipalveluissa? Miten esimerkiksi ihmisten mieltymyksiin, elinoloihin, ikärakenteeseen, osaamistason, kansantalouteen, avoimeen dataan, teknologiaan, ympäristöön, lainsäädäntöön ja palvelujen järjestämistapaan liittyvät muutokset vaikuttavat ihmisten valinnanmahdollisuuksiin ja valintoihin?

2. Mitä hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut ovat vuonna 2050? Millä tavoin ne tukevat ihmisten terveyttä ja hyvinvointia? Kuka vastaa palveluista? Ja mistä niistä? Kuka tuottaa palvelut? Miten niitä hankitaan? Entä valitaan ja arvioidaan?

3. Miten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät mahdollisuudet ja valinnat toteutuvat eri kuluttajaryhmille?

Johdanto: Reittejä uuteen terveyskäsitykseen

TÄMÄ SKENAARIORAPORTTI on kirjoitettu, koska suomalainen yhteiskunta kaipaa uusia näkökulmia keskusteluun terveydestä sekä yksilöitä että yhteiskuntaa koskettavana asiana. Olemme käännekohdassa. Juuri nyt tarvitaan ajattelua, joka hyödyntää yhteiskunnassa ja ihmisissä piileviä resursseja ja rakentaa ratkaisuja terveyden viheliäisiin ongelmiin, kuten elämäntapoihin liittyviin sairauksiin ja suuriin terveyseroihin. Valtavirrasta poiketen tässä raportissa terveydellä ei viitata vain sairauden poissaoloon. Tarkoitamme terveydellä ihmisellä käytettävissä olevan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn potentiaalia. Terveys mahdollistaa ihmisen päivittäisen merkityksellisen toiminnan. Siksi terveyden edistäminen tuo yhteiskuntamme käyttöön aiemmin piilossa olleita resursseja.

*Tavoite: koetun terveyden
tuplaantuminen vuoteen 2050
mennessä ilman kustannusten
kasvattamista*

JULKAISUSSA ESITELLÄÄN neljä skenaariota, jotka kuvaavat mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja. Skenaariot on luotu yhteistyössä laajan asiantuntijajoukon kanssa. Yli 140 eri alojen asiantuntijaa ja terveysalan ammattilaista kokoontui kuuteen työpajaan tunnistamaan uusia tapoja tukea väestön hyvinvointia. Työpajoissa rakennettiin neljä erilaista skenaariota Backcasting-lähestymistavan avulla. Backcasting-työpajoissa asiantuntijat pohtivat tietynlaisen tulevaisuuden maailman piirteitä, ja sen jälkeen ideoivat uskottavia syy-seurauspolkuja nykyhetkeä kohti. Ennen skenaariotyön aloittamista Demos Helsinki kokosi tietoa terveyden nykytilasta ja siihen vaikuttavista ilmiöistä *Terveyden tulevaisuudet*

-pohjaselvitykseen (Demos Helsinki 2014). Matkalla tulevaisuuteen olemme löytäneet toimivia tapoja, joilla koettua terveyttä voidaan kasvattaa kustannustehokkaasti.

Työpajatyöskentelyä ohjasi visio: "Ihmisten koettu terveys tuplaantuu vuoteen 2050 mennessä kustannuksia kasvattamatta". Visio on haastava. Erot suomalaisten kesken niin koetussa kuin objektiivisesti arvioidussa terveydessä, sairastavuudessa ja kuolleisuudessa ovat erittäin suuria tällä hetkellä riippuen iästä, sukupuolesta, koulutustaustasta, asuinalueesta ja tulotasosta. Lisäksi terveydenhuollon kustannukset kasvavat väestön ikääntyessä. Tarvitaan toimenpiteitä, jotka eivät vain hoida sairauksia, vaan vahvistavat ihmisten kykyä käyttää potentiaalista toimintakykyään ja ennaltaehkäisevät sairauksia ja vammoja. Kaksi ehtoa sisällään pitävä visio valittiin, jotta pystyimme tarkastelemaan yhtä aikaa terveyden edellytysten muutosta sekä yhteiskunnallisesta että ihmislähtöisestä näkökulmasta.

Ihmisille terveys tarkoittaa toimintakyvyn lisäksi kykyä osallistua ja olla osa yhteiskuntaa ja lähiyhteisöjä. Se ei ole pelkästään kykyä tehdä töitä tai elää ilman sairautta. Terveys voi myös olla harrastus tai tärkeä osa identiteettiä. Ihmisille terveyden arvo ei ole rahassa laskettava kokonaisuus, vaan kyky elää mielekästä elämää. Hallinnolle terveys tarkoittaa toimintakykyistä työväestöä ja tervettä vanhuutta, jolloin palveluiden kustannukset on pienet. Molemmat näkökulmat ovat arvokkaita ja toisiaan tukevia. Terveys on tietysti myös merkittävä ja laaja toimiala, johon kuuluu muun muassa lääketeollisuus ja yksityinen terveydenhuolto. Siksi myös liiketoiminnan näkökulma on otettava huomioon, kun tarkastellaan terveyden tulevaisuuksia.

Kustannustehokkuus on huomioitu skenaarioissa pohtimalla, minkälainen yhteiskunta tukee terveellisiä elämäntapoja. Lisäksi pohdimme erilaisten terveyteen liittyvien markkinoiden roolia ja teknologisen kehityksen tuottamia kustannusmuutoksia.

Kustannusarvioiden kannalta olennaista eliniänennustetta pidetään yhtenä luotettavimmista tukipilareista tulevaisuuden ymmärtämisessä. Silti terveyden tulevaisuuksia pohdittaessa on otettava huomioon ihmisten tulevaan eliniäkään liittyvät epävarmuudet, kuten jokaiseen

yksittäiseen toimintakykyä alentavaan syyhyin liittyvät teknologiset edistysaskeleet, kansojen keskimääräiseen eliniäkään vaikuttavat kriisit ja onnettomuudet, sekä sosiaalisiin käytäntöihin ja arvoihin liittyvät muutokset, jotka voivat vaikuttaa eliniäkään monin tavoin. Kolme neljästä kyselyymme vastanneesta terveyden ja hyvinvoinnin asiantuntijasta (N=80) oli sitä mieltä, että terveyden edistämisessä olisi keskityttävä elämän laadun parantamiseen elämän pituuden kustannuksella. On siis täysin mahdollista, että nykyiset eliniänennusteet radikaalisti aliarvioivat tulevaisuuden keskimääräisen eliniän. Aiempiä vuosina tehdyt eliniänennusteet ovat aina ennustaneet eliniänkehitystä alakanttiin. Radikaali eliniän pidentyminen muokkaisi suuresti yhteiskunta, tapoja tehdä työtä, osallistua, hoitaa ja olla hoidettuina. Skenaariotyö sopii juuri tällaisten haastavien tilanteiden ja niiden ratkaisujen edellyttämien systeemisten muutosten kuvaamiseksi.

Terveydestä puhutaan tällä hetkellä lähinnä resurssina hyvinvoinnille; se on sosiaalista, fyysistä ja psyykkistä olemista ja tyypillisesti pelkästään sairauden poissaoloa. Rakentamamme skenaariot osoittavat, että terveys on myös yhteiskunnallinen ja ihmisten välinen asia, jonka merkitys voi muuttua suurestikin aina yhteiskunnan rakennetta keskeisesti

määrittäväksi tekijäksi, kuten Uuskuuselainen yhteiskunta -skenaariossa, tai arjessa huomaamattomaksi rakenteeksi, kuten Sankarilääkärit-skenaariossa.

Käsitlemme terveyttä julkaisussa kokonaisvaltaisena olotilana, joka koostuu niin toimintakyvystä, sosiaalisesta hyvinvoinnista kuin kokemuksellisuudesta. On selvää, että pelkkä sairauden poistaminen ei riitä koetun terveyden lisäämiseen. Terveyden kokemukseen liittyvät myös ympäristö, sosiaalisuus, osallistuminen ja kokemus autonomiasta. Osallistumisen ja autonomian käsitteet kytkeytyvät valinnanvapauteen. Mitä ja miten voidaan ja saadaan valita? Mitä taas ei? Valinnanvapaus liittyy terveyteen eri elämänalueiden kautta. Se koskettaa niin asuinpaikkaa, palveluita kuin elämäntapoja.

Valinnanvapaus liittyy terveyteen muun muassa asuinpaikan, palveluiden ja elämäntapojen kautta.

Yhdeksän oivallusta ihmislähtöisestä terveydestä

J OHDANNOSSA MAINITTIIN, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusta leimaa vaihtoehtottomuus. Asetelma muuttuu, kun otetaan huomioon terveystieteiden ulkopuolinen maailma ja siihen vaikuttavat muutokset. Skenaariot tekevät näkyväksi uusia mahdollisuuksia eri toimijoille.

Skenaarioiden perusteella nostetaan esiin yhdeksän oivallusta. Ne kertovat ihmislähtöisen terveyden tekemisen keinoista. Oivallukset voidaan tiivistää neljään tulevaisuuden terveyden teesiin.

Ihmislähtöinen terveysajattelu korvaa palvelukeskeisen ajattelun

1. Ihmisten omien valintojen merkitys korostuu. Elämäntapasairauksien vähentämiseksi ihmisten omien valintojen merkityksen on korostuttava sairauksien ehkäisyssä. Tämä ei tarkoita sitä, että terveys

on yksilöiden käsissä, vaan terveyden edistäminen on yhä enemmän yhteistyötä terveyttä tukevien valintaympäristöjen rakentamiseksi.

2. Terveys on toimintakykyä. Terveystieteistä puhuttaessa on siirryttävä fyysistä terveyttä yksipuolisesti korostavasta puhutavasta yksilölliseen, sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä toimintakykyä korostavaan terveysajatteluun.

3. Hoito on kustannustehokasta kun ihmiset osallistuvat siihen. Osallistuminen voi olla joko osallistumista itsensä hoitoon uusien tietojen ja työkalujen avulla tai osallistumista sosiaalisiin ryhmiin ja päätöksentekoon. Yksilöiden voimaannuttaminen ja osallistumisen tukeminen ovat asioita, joiden ratkaisut eivät rakennu vain palvelutuotannon keinoin.

Skenaariot osoittavat, että käsitys terveydestä voi muuttua. Jokainen yhteiskunta määrittelee terveyden käsitteen omalla tavallaan. Se, miten terveydestä puhutaan, ohjaa ihmisten uskomuksia, toiveita ja resursseja terveyden suhteen. Jos terveyden ajatellaan olevan sairauden poissaoloa, huomio on luonnollisesti sairauden hoidossa. Kun terveyskäsitteeseen laajennetaan kokonaisvaltaiseksi biopsykososiaalseksi kokemukseksi, on yksilöä ympäröivä yhteiskunta yhtä paljon osallinen yksilön terveyteen kuin hän itse. Millä tavalla haluamme tulevaisuudessa puhua terveydestä?

Skenaariot näyttävät tapoja, joilla terveyttä edistetään yhteiskunnassa toimintakykyä rakentamalla. Terveystieteiden ja valistus eivät riitä: tarvitaan ihmisten arkeen ulottuvia toimia. Suomessa on jo nyt yhteisöjä, jotka ratkaisevat terveyden tulevaisuuteen liittyviä ongelmia, kokeilevat uusia ratkaisuja ja poistavat toimintakyvyn esteitä. Yhteisöt antavat tilaa ihmisten omalle toimijuudelle. Digitalisaation

seurauksena terveyttä tuotetaan jatkossa esimerkiksi globaaleissa asiakeskeisissä yhteisöissä. Arjessa tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että poskiontelovaivaiset potevat tautiaan teemaan liittyvässä verkkoyhteisössä.

Ihmisten ja ryhmien voimavarojen hyödyntäminen on keskeistä terveen yhteiskunnan saavuttamiseksi.

Viime kädessä skenaariot tutkivat ihmisten ja ryhmien omien voimavarojen paremman hyödyntämisen mahdollisuuksia terveen yhteiskunnan rakentamiseksi. Mahdollisimman moni on saatava mukaan, jos haluamme ratkaista yhteiskuntamme terveyteen liittyvät viheliäiset ongelmat, kuten terveydenhuollon kustannusten kasvun, sosioekonomisten ryhmien väliset terveyserot ja kestävyysvajeen.

Terveyden sosiaaliset määrittäjät korostuvat eri tavoin eri skenaarioissa

DAHLGREN & WHITEHEAD 1991

Terveiden suuria haasteita ratkaisee tulevaisuudessa joukko uusia toimijoita

4. Ennaltaehkäisyn keinoja voidaan laajentaa kiinnittämällä huomiota kyvykkyyksien edistämiseen ja hyvinvoinnin mahdollisuuksiin.

Tulevaisuudessa muun muassa yksilöllistetty tieto, kyvykkyyksien tukeminen, hyvät vuorovaikutuskäytännöt ja elinympäristöjen muokkaus ovat uusia ennaltaehkäisyn keinoja.

5. Uudet toimijat tulevat ratkomaan terveyden viheliäisiä ongelmia.

Terveys syntyy pääosin terveydenhuollon ulkopuolella. Terveyden laaja-alaista viemistä päätöksentekoon ajavaa *terveys kaikissa politiikoissa* -ajattelua täytyy laajentaa nykyisestä ottamalla mukaan yritykset ja järjestöt.

Keitä sitten ovat tulevaisuuden terveys-toimijat? Se on yksi keskeisistä skenaarioiden käsittelemistä kysymyksistä. Terveyteen vaikuttavat laajan joukon toimet, ei vain terveydenhuolto.

Eri skenaarioissa korostuvat erilaiset terveyden sosiaaliset määrittäjät. Havainto on se, että arvoketjujen uudistuminen ja ihmislähtöisen terveystalouden rakentuminen on mahdollista useammalla toimialalla. Nykyinen julkinen ja yksityinen terveydenhuolto voi ottaa aktiivisen roolin muutoksen johtajana ja uusien kumppanuuksien rakentajana vaikkapa yhdessä asumisen, vähittäiskaupan tai työnantajien kanssa.

Terveyttä tuotetaan lähes kaikesa yhteiskunnan toiminnassa, ei ainoastaan terveydenhuollossa.

Keskeinen haaste skenaarioissa on laajan toimijajoukon motivoiminen työskentelemään yhteisen päämäärän eteen. Eri-laisia keinoja skenaarioissa tähän ovat muun muassa kokeilut, jakamistalous, valtion tarjoamat edut terveyttä työnte-kijöilleen tuottaville yrityksille ja osallis-tuvat kehittämismenetelmät.

Ihmislähtöisyys mullistaa terveys-alan teknologian kehittymisen ja uusien liiketoimintamallien myötä

6. Tulevaisuuden terveysbisnes on ennaltaehkäisybisnestä. Applikaatioiden, sensorien ja paremman tiedon mahdollistamalla ennaltaehkäisybisneksellä on mahdollisuus siirtää itselleen valtavasti arvoa esimerkiksi lääkeryityksiltä kohtamalla "potilaat" jo ennen kuin he sairastuvat. Ennaltaehkäisyyn uusien liiketoimintamallien tuotot ovat nykyisin vain murto-osa lääketeol-lisuuden tuotoista ja ala houkuttaa lähinnä startup-yrityksiä. Lisäksi, koska terveysalan sääntely monissa maissa tekee hoitoon liittyvistä uusista bisnesideoista kalliita toteuttaa, keskittyy suurin osa näistä startupeista ihmisten toimintaky-vyn lisäämiseen.

7. Toimintakykyä lisäävä ja hyvinvointia edistävä teknologia halpenee. Mittaaminen ja mitatun tiedon analysointi tulevat joka-päiväiseksi osaksi arkea kaikkialla läsnäolevien sensorien ja data-ana-lyysin kehittymisen vuoksi. Uudet teknologiat myös siirtävät hoitoonastumisen hetkeä ja tuovat siksi

kustannussäästöjä julkiselle sektori-
lle. Toisaalta sairauksien hoitoon
liittyvä teknologia ei välttämättä
halpene.

Terveyden tuottamisessa on juuri nyt paljon tilaa uudentilaisille toimijoille, kuten sovelluskehittäjille, etähoidon tekijöille ja datan avulla terveyttä tuottaville yrityksille. Keskeinen markkina on arkisten valinta ympäristöjen rakentaminen terveyttä edistäviksi.

Yksi toimijajoukko, jolla on merkittävä kyky toimia ennaltaehkäisymarkkinoilla, ovat digitaalisen alustatalouden ja omahoidon parissa työskentelevät yritykset. Ne edistävät terveyttä monin tavoin, esimerkiksi rohkaisemalla parempiin elämäntapoihin pelillistämällä liikuntaa ja auttamalla ihmisiä hoitamaan itseään tarjoamalla tietoa genomiperimästä ja siihen liittyvistä riskeistä.

Uusien toimijoiden tulo terveyden kentälle herättää ainakin kaksi olennaista kysymystä: 1) Miten mahdollistamme kaikkien ihmisten osallistumisen uusien

keinojen käyttöön ja samalla varmistamme tieteesen perustuvan hoidon ja tasa-arvoisen hyvinvoinnin? 2) Millä tavalla varmistamme, että ihmisistä kertyvä data auttaa heitä ja että heillä on myös kyky hallita sitä ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä?

Myös terveystieteen perinteiset toimet hyötyvät alustatalouden, digitalisaation, pilvilaskennan ja sensorivallankumouksen uusista mahdollisuuksista. Alueellista mallia korostavat uudistukset, kuten sote, ovat yhä mahdollisuus luoda avoin järjestelmä ja uudenlaisen terveystoiminnan alusta. Myös riippumatta siitä, tehdäänkö palvelujärjestelmästä avoin tai keskitetty, tulevaisuuden lääkäri ja hoitaja ovat teknologisten keinojen takia yhä tehokkaampia ja tarkempia.

Kustannussäästöjä tuottava terveysteknologia on sellaista teknologiaa, joka mahdollistaa ihmisten kyvykkyyksien käytön omahoitoon, tukee lääkäreitä heidän jokapäiväisessä työssään tai sysää ihmisiä tekemään hyviä päätöksiä.

Terveyttä tukevia valintaympäristöjä rakennetaan uusilla markkinoilla ja terveyden kulttuurin avulla

8. Terveyttä tukevia valintaympäristöjä voi rakentaa uudenlaisia markkinoita kehittämällä ja olemassa olevien markkinoiden toimia tehostamalla. Uusia terveyden markkinoiden kehittämisen työkaluja ovat esimerkiksi yhteisen arvon malli¹ ja vaikuttavuussijoittaminen². Uudenlaiset markkinat merkitsevät terveydenhuollolle tarvetta rakentaa uusia kumppanuuksia ja viedä terveyden asiantuntijuutta uusiin ympäristöihin.

9. Terveyttä tukevia valintaympäristöjä voi rakentaa terveyden kulttuuria muokkaamalla. Ihmisten ja ryhmien omien voimavarojen hyödyntäminen tulevaisuudessa on keskeistä terveemmän yhteiskunnan saavuttamiseksi. Terve yhteiskunta maksimoi toimintakykynsä.

¹ Yhteinen arvo on yrityksen ja ympäröivän yhteiskunnan yhteistä ongelmanratkaisua. Luomalla yhteistä arvoa yritys puuttuu yhteiskunnan haastavimpiin ongelmiin ja tekee samalla voittoa.

² Vaikuttavuussijoituksilla tavoitellaan tuoton lisäksi esimerkiksi yhteiskunnallista tai ympäristöllistä vaikutusta. Tätä vaikutusta seurataan samoin kuin taloudellista tuottoa.

Olellainen havainto julkaisussa on se, että kaksi viimeiseksi esiteltyä teesiä eivät ole ristiriitaisia. Terveyden edistäminen ei ole huonoa bisnestä valtiolle ja muille toimijoille, päinvastoin. Kun terveyden tukeminen laajentuu uusille toimialoille laajemman terveystieteen myötä, se ruokkii innovaatioita, jotka sekä ratkaisevat tämän hetkisiä haasteita kotimarkkinoilla että ovat mainioita vientituotteita globaalisti. Terveys ja hyvinvointi voidaan nostaa sekä yhteiskunta- että terveyspolitiikassa valtavasti nykyistä vahvempaan rooliin.

Terveys ja hyvinvointi ovat sekä inhimillinen että tuottava päämäärä yhteiskunnalle ja sen kaikille toimijoille.

2015 vs. 2050: muutoksen kuva

Vuonna 2050 Suomi on erilainen kuin nyt. Tällä hetkellä väestö ikääntyy, alueet kaupungistuvat, ilmasto lämpenee ja teknologia kehittyy huimaa vauhtia. Muutosilmiöt muovaavat hitaasti mutta väistämättä ihmisten elinympäristöä, yhteiskuntaa ja edellytyksiä terveyden edistämiseksi.

1. Väestörakenteen muutos

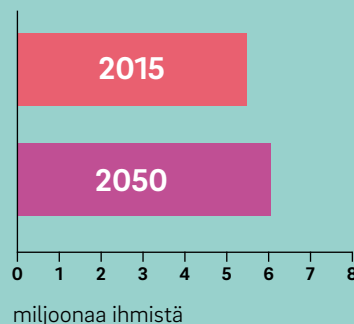
VÄESTÖN IKÄÄNTYMINEN JA KAUPUNGISTUMINEN muovaavat suomalaista yhteiskuntaa nyt ja tulevaisuudessa. Yli 65-vuotiaan väestön osuuden kasvamisen myötä toimintakykyyn liittyvät ongelmat yleistyvät. Kaupungistuminen taas muovaa konkreettisesti elinympäristöjä, infrastruktuuria ja yhteisöjä. Väestötiheyden kasvaessa paikallisuuteen perustuva yhteisöllisyys saa uudenlaisia muotoja.

2. Yksilön ja yhteisön suhteiden muutokset

IHMISMÄÄRÄN JA TIEDON LIIKKUVUUDEN lisääntyessä yhteisöllisyys monimuotoistuu ja samalla asiakeskeisten yhteisöjen merkitys kasvaa. Toisaalta myös yksilöllisten valintojen kaipuu lisääntyy.

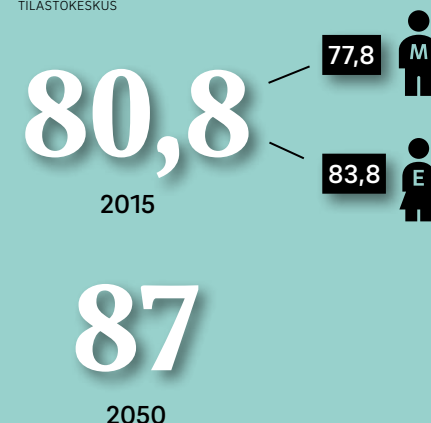
Suomen väkiluku kasvaa

SVTa

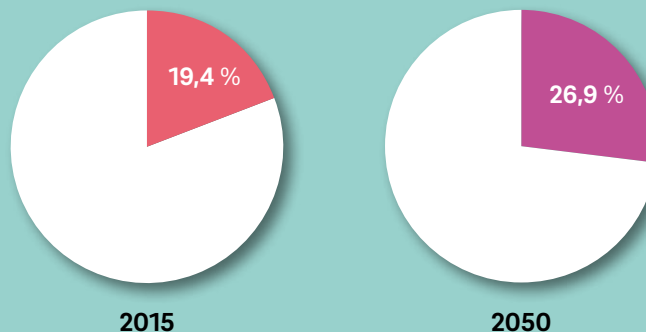
Elinajanodote pitenee

TILASTOKESKUS

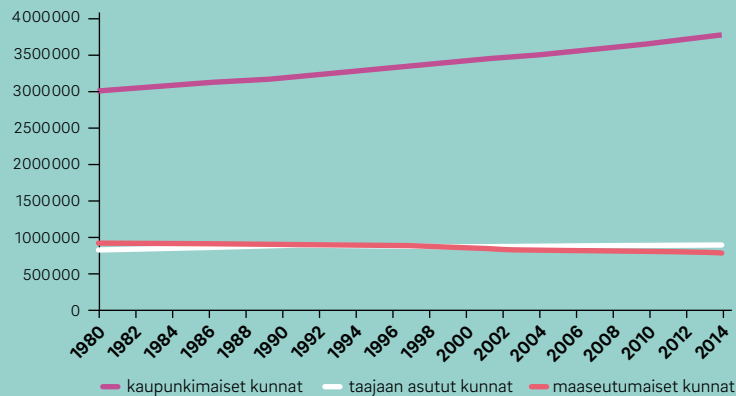
Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa

SVTa

Suomi kaupungistuu

FINDIKAATTORI 2015b

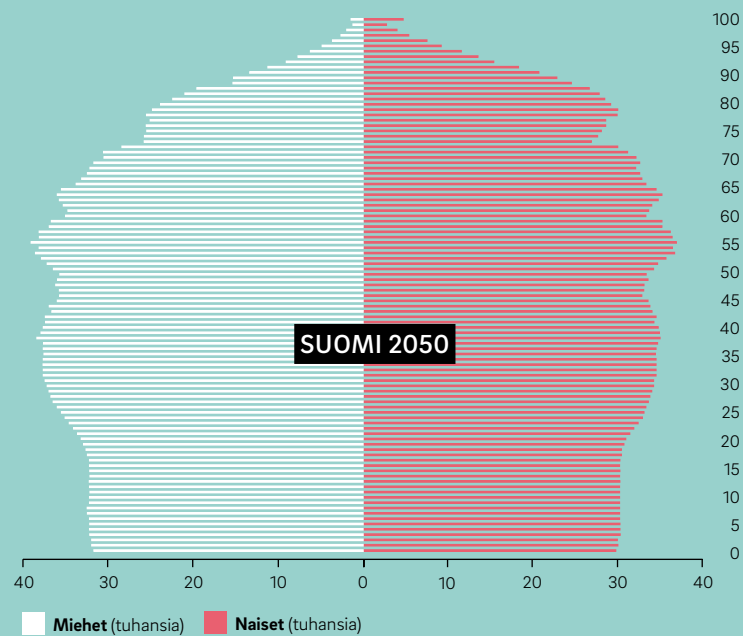
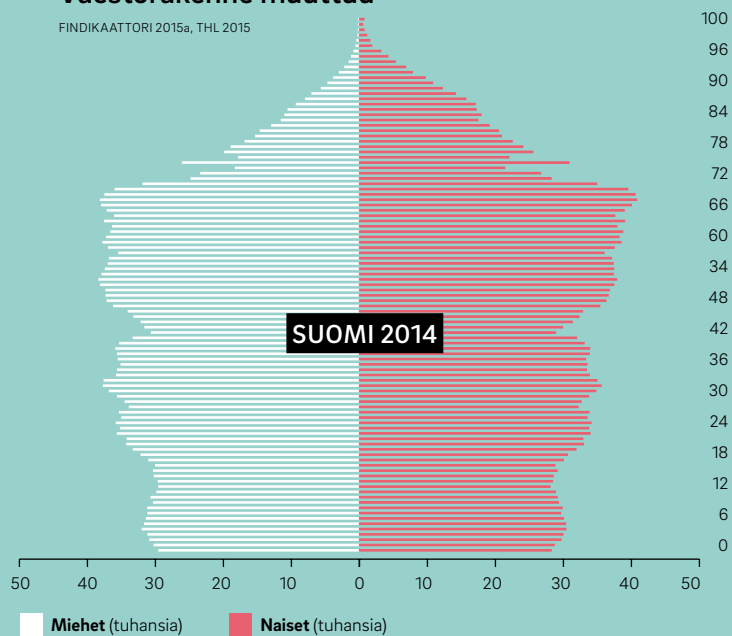
Globaali kaupungistuminen

YK 2014

Väestörakenne muuttuu

FINDIKAATTORI 2015a, THL 2015

3. Niukkenevat luonnonvarat

UUONNA 2050 lämpötila on noussut ja sademäärät lisääntyneet Suomessa. Ilmastomuutos pidentää satokausia, ja sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. Ruuan, mineraalien ja öljyn saanti on tulevaisuudessa rajallisempaa

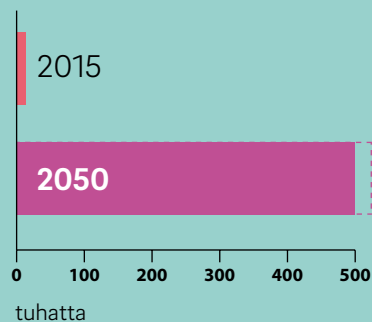
2015 Ilmasto lämpenee, kasvukausi pitenee ja sateet lisääntyvät.

2050 Suomen lämpötila nousee n. 1,5 kertaisesti globaaliin keskiarvoon verrattuna. Taudit leviävät ja ääri-ilmiöt, kuten rankkasateet ja helleaallot lisääntyvät.

IPCC 2014

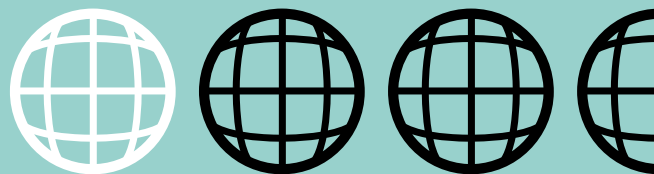
Maahanmuutto kasvaa ilmastopakolaisuuden myötä.

TOMMILA ym. 2013

Jos kaikki eläisivät kuten suomalaiset, tarvitsisimme yli kolmen maapallon verran luonnonvaroja.

WWF 2014

**EKOLOGINEN JALANJÄLKEMME
ON 15. SUURIN KOKO
MAAILMASSA.**

4. Teknologinen planetarismi

DIGITALISAATIO JA SENSORITEKNOLOGIA tulevat kaikkialle. Ne lisäävät tapoja kerätä ja esittää tietoa reaaliajassa. Ilmiötä voidaan hyödyntää monilla yhteiskunnan eri osa-alueilla, esimerkiksi osallistumisen ja terveellisten elämäntapojen edistämisessä.

Terveysteknologia yleistyy.

KORHONEN ym. 2014

2015 Terveyssovellukset yleistyneet, omahoitopalveluita ja sähköisiä terveyspalveluita kehitetään.

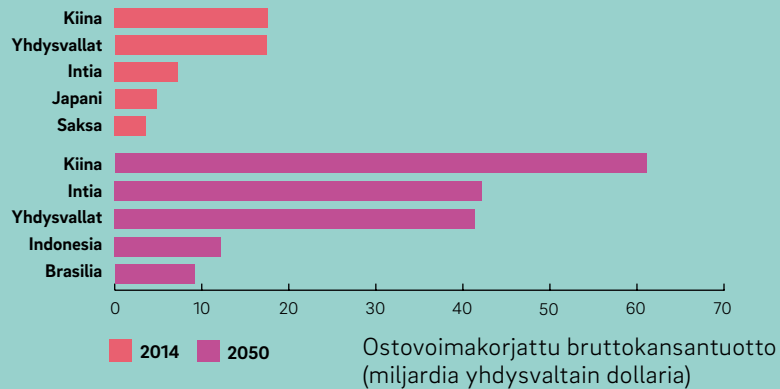
2050 Tiedon keräämistä ja analysointia helpottavat mobiilisovellukset, sensorit, bioteknologia, robotiikka ja älytekniikka yleistyvät ja tulevat osaksi terveydenhoitoa.

5. Globaali talous

GLOBAALISOITUVAN TALOUDEN MYÖTÄ eri valtioiden keskinäiset riippuvuussuhteet moninaistuvat ja perinteiset valtasuhteet hämärtyvät. Samalla maailmanlaajuinen kaupankäynti muuttaa sekä yksittäisten valtioiden työelämän rakennetta että työhön vaadittavaa osaamista. Globaali talous laajentaa tarjolla olevien vaihtoehtojen kirjoa, mutta toisaalta voimistaa eriarvoistumista ja epävarmuutta.

Taloudelliset valtasuhteet muuttuvat maiden ja maanosien välillä, valtioiden TOP 5

HAWKSWORTH & CHAN 2015

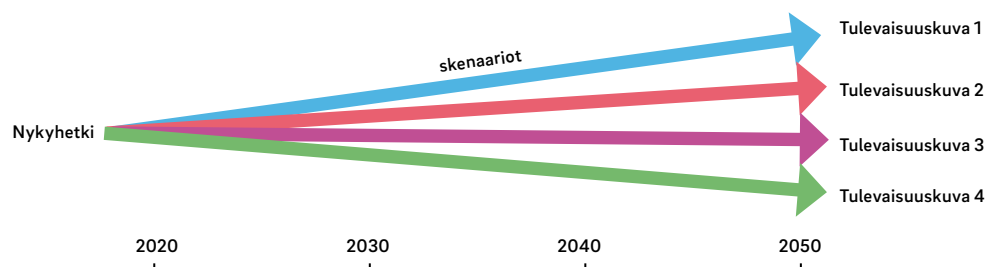

Skenaariot näyttävät terveyden uusia mahdollisuuksia

SKENAARIOT KUVAAVAT kehityskulkuja, jotka johtavat lisääntyvään terveyteen. Nämä skenaarioiden seurauksena syntyvät tulevaisuuskuvat eivät muutu todeksi ilman tekemistä. Skenaarioiden avulla voi tunnistaa mielekkäitä kehityskulkuja, kuten eri toimijoille avautuvia rooleja terveyden rakentajana. Niistä voi myös hahmottaa kumppanuuksia toivottujen asioiden toteuttamiseksi.

Tulevaisuuskuvat ovat kurkistus mahdollisiin maailmoihin vuonna 2050. Ne paljastavat, miten eri maailmat toimivat, miltä ihmisten arki näyttää ja mikä on muuttunut. Tulevaisuuskuville kuvataan elämään arjen eri ympäristöissä. Jokaisen tulevaisuuskuvan kohdalla on esitelty elämää kodeissa, kouluissa, työpaikoilla ja asuinympäristössä. Ne myös näyttävät, minkälaisia terveyspalveluita on saatavilla ja kuinka yksittäiset ihmiset voivat vaikuttaa päätöksentekoon.

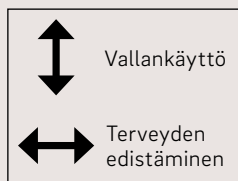
Skenaarioissa ja tulevaisuuskuville

esitellään neljä yhteiskuntaa: *Kyvykkäiden demokratia*, *Avoim terveys*, *Uuskuuselainen yhteiskunta* ja *Sankarilääkärit*. *Avoim terveys* -skenaariion nimi viittaa avoimen tiedon ja mittaamisen käyttämiseen laajasti skenaarion eri osissa. *Kyvykkäiden demokratia* viittaa siihen, että skenaariossa osallistuminen ja terveys liittyvät vahvasti toisiinsa. Kaikki eivät kuitenkaan halua tai pysty osallistumaan. *Uuskuuselainen yhteiskunta* -skenaariion nimi viittaa suomalaisen sosiaalipolitiikan isähahmoon **Pekka Kuuseen**. Uuskuuselainen yhteiskunta tarkoittaa yhteiskuntaa, jossa ter-

veys nousee keskeiseksi yhteiskunnassa tavoiteltavaksi asiaksi. Terve yhteiskunta on toimintakykyinen ja tuottoisa. *Sankarilääkärit*-nimisessä skenaariossa korostuu asiantuntijatiedon rooli.

Näitä neljää yhteiskuntaa erottaa painotukset sekä terveyden edistämisessä että vallan jakautumisessa kansalaisten tai instituutioiden välillä. *Avoim terveys* ja *Sankarilääkärit* ovat tulevaisuuksia, joissa asiantuntijatietoa tai yksilöllistä dataa käytetään hyväksi terveyden edistämisessä ja käyttäytymisestä johtuvien terveysriskien minimoimisessa. Sen sijaan *Kyvykkäiden*

KANSALAISET yhteiskunnassa kansalaisilla on paljon valtaa päätöksenteossa ja palvelujen tuotannossa. Kansalaiset priorisoivat yhteisten varojen käyttökohteita, seuraavat palveluista kertyvää arviointitietoa sekä suunnittelevat eri hallinnonalojen toimintaa. Yksittäisten ihmisten valtaa päättää omista tai lähiympäristönsä asioista on pyritty rajoittamaan mahdollisimman vähän.

MERKITYKSELLISYYDEN EDISTÄMINEN viittaa toimiin, joilla vahvistetaan kansalaisten yhteiskunnallisia vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia, edistetään sosiaalisten verkostojen syntymistä ja niiden hyödyntämistä sekä kehitetään vuorovaikutuksen käytäntöjä. Koettu terveys lisääntyy, kun ihmisiä tuetaan toteuttamaan itseään, he tulevat kuulluksi ja saavat tukea sosiaalisille verkostoille.

INSTITUUTIOVETOISESSA yhteiskunnassa suunnittelu- ja ohjausvalta on kansalaisten valitsemilla tai organisaatioiden rekrytoimilla asiantuntijoilla. Ihmisten toimintaa pyritään ohjailemaan luomalla yhteisiä sääntöjä ja käytäntöjä keskitetysti. Instituutiot määrittävät esimerkiksi tiedon hyödyntämisen ja päätöksenteon käytäntöjä.

ÄLYKÄS ENNALTAEHKÄISY tarkoittaa, että terveyttä edistetään muokkaamalla ihmisten elinympäristöä terveyttä tukevaksi lainsäädännön ja kannustimien avulla ja hyödyntämällä ihmisistä kertyvää yksilöllistä tietoa. Terveyden edistämässä painottuvat toimet, joilla vähennetään epäterveellisiä elintapoja, hoidetaan sairauksia, tunnistetaan riskitekijöitä ja edistetään terveellistä käyttäytymistä.

demokratia ja *Uuskuuselainen yhteiskunta* ovat maailmoja, joissa riskien vähentämisen sijaan on keskitytty hyvinvoinnin kokemuksen edistämiseen tarjoamalla uusia osallistumisen ja vaikuttamisen välineitä ihmisille. *Kyvykkäiden demokratia* ja *Avoim terveys* ovat maailmoja, joissa vastuu yhteiskunnallista on aiempaa selvemmin siirtynyt kansalaisten käsiin. *Uuskuuselainen yhteiskunta* ja *Sankarilääkärit* taas ovat maailmoja, joissa valtaa käyttävät instituutiot.

Skenaariot kuvaavat matkan tulevaisuuskuviin. Esittelemme neljä skenaariota, joissa kaikissa olemme terveempiä ja pidempi-ikäisempiä sekä voimme paremmin kuin nykyisin ilman kustannusten kasvamista. Rakensimme neljä skenaarioita toivottuihin tulevaisuuksiin, koska haluamme näyttää, että voimme päästä toivottuun terveyden tulevaisuuteen monella eri tavalla. Kyse ei ole yksittäisestä joko-tai-valinnasta.

JOKAISEN TULEVAISUUSKUVAN TAUSTALLA on kolme kehityskulkua, joita kutsutaan *ajureiksi*. Kaikki ajurit vaikuttavat tulevaisuuteemme jo tänään. Erilaisten ilmiöiden vahvistuminen vie kuitenkin meitä

kohti toisistaan poikkeavia tulevaisuuksia. Kussakin skenaariossa ajurit paljastavat loogisia tapahtumaketjuja, joita ilman neljää eri maailmaa ei olisi syntynyt.

KUSSAKIN SKENAARIOISSA joitain kehityspolkuja katsotaan kahden persoonan kautta. Skenaarioiden maailmoissa seikkailevat perheineen vuonna 2015 10-vuotias Emilia ja 35-vuotias Mikko.

KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIA

- Kokeilukulttuuri
- Läänistyminen
- Freelancer-yhteiskunta

AVOIN TERVEYS

- Mundata
- Älykäs hallinto
- Maailmankylät

UUSIKUUSELAINEN YHTEISKUNTA

- Kumppanuusyhteiskunta
- Jakamistalous
- Hyvinvoinnista kilpailukykyä

SANKARILÄÄKÄRIT

- Tietojohtaminen
- Ekoterveys
- Tuuppausyhteiskunta

EMILIA

2018: 13-vuotias
2020: 15-vuotias
2030: 25-vuotias
2040: 35-vuotias
2050: 45-vuotias

MIKKO

2018: 38-vuotias
2020: 40-vuotias
2030: 50-vuotias
2040: 60-vuotias
2050: 70-vuotias

Kyvykkäiden demokratia

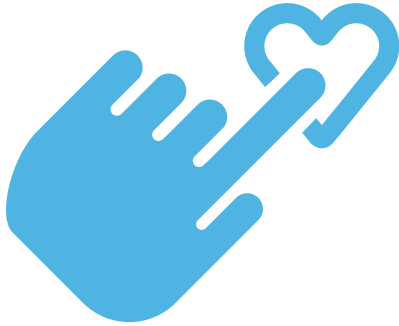
Osallisuus luo hyvinvointia

KIINNOSTAVAA

- Paikallispoliitiikan konkreettisuus tekee siihen osallistumisesta helpompaa
- Asukkaat ovat oman elinympäristönsä palveluiden parhaimpia suunnittelijoita
- Pienyrittäjyyden suosio tuo uusia ratkaisuja
- Uudenlaisten, ketterien työtapojen tukemisella voidaan tukea myös merkityksellisyyttä ja itsensä toteuttamista

TÄRKEIMMÄT ASKELEET

- Paikallisalueille enemmän valtaa
- Uudet osallistumismenettelyt ja välineet, kuten virtuaalisuus ja osallistava budjetointi, lisäävät ihmisten kykyä osallistua päätöksentekoon
- Pienyrittäjyyden ja paikallistoimintaan liittyvän byrokratian purkaminen ja riskien hyväksyminen

Miten mahdollistetaan valintojen tekeminen?

Mikä rooli alueilla on terveyden muodostumisessa?

Millainen kustannuskehitys terveyden markkinoilla on?

Mikä rooli uusilla terveystoimijoilla on terveyden markkinoiden kehittämisessä?

KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIA ON SKENAARIO, JOKA KOROSTAA

OSALLISTUMISTA JA ALUEELLISUUTTA. SKENAARIOSSA IHMISTEN OMALLE

AKTIIVISUUDELLE ON TILAA. ALUEET KOKEILEVAT TOISISTAAN POIKKEAVIA

TOIMINTATAPOJA JA OPIVAT TOISILTAAN. TÄLLAINEN SOSIAALI- JA

TERVEYSALAN UUDENLAINEN ALUEELLINEN ORGANISOITUMINEN TUOTTA

PAEMPAA JA JATKUVASTI KEHITTYVÄÄ TERVEYTTÄ OIKEAN HALLINNOLLISEN

JAOTTELUN JA IHMISTEN MUKAAN OTTAMISEN AVULLA.

Miten terveys ymmärretään?

TERVEYDEN YMMÄRRETÄÄN TOTEUTUVAN monipuolisen poliittisten päätösten ja teknologisten muutosten seurauksena: parasta terveyden tekemisen tapaa ei tiedetä, joten eri keinoja kokeillaan rohkeasti. Ihmisille terveys on välinearvo osallistumiselle. Ympäristön suunnittelu ja vaikuttamisen esteettömyys edistävät myös terveyttä.

Mikä on teknologian rooli?

TEKNOLOGIAN MERKITYS KOROSTUU erityisesti osallistumisen mahdollistamisessa. Ikääntyneet ja muut ryhmät pystyvät hyödyntämään inhimillisen ja helppokäyttöisen teknologian uusia mahdollisuuksia tuodessaan mielipiteensä esille.

Miten politiikka vaikuttaa?

YHTEISKUNNALLISILLA PÄÄTÖKSILLÄ tehdään tilaa monipuolisille terveystoimijoille, jotka eivät sulje pois ihmisiä taustan tai tulotason perusteella. Toisaalta alueelliset päätökset korostuvat. Terveysterot esiintyvätkin erityisesti alueiden välillä, paikallispoliittisten linjauksien polkuriippuvuuksista riippuen.

Kyvykkäiden demokratia 2050

VUONNA 2050 Suomi on kaupunki- ja osaamiskeskittyneeseen jakautuneeseen alueeseen, jossa valta on alueiden asukkailla. Skenaariossa on panostettu osallistumisen edistämiseen, sillä sen kautta on mahdollista luoda merkityksellisyyden kokemus. Erityisesti skenaariossa on panostettu aktiivisen kansalaisuuden mahdollistamiseen, kuten paikalliseen vaikuttamiseen ja pienryhtäytykseen.

Avoimet virtuaalikokoukset, ajankohdainen ja avoin budjetti sekä suora mahdollisuus vaikuttaa oman alueen päätöksentekoon on tehnyt politiikasta konkreettista. Se on myös johtanut aktiivisten kansalaisten määrän kasvuun, mikä näkyy muun muassa yhteiskunnallisiin päätöksiin osallistuvien osuuden kasvuna. Vaikuttamisesta on tullut konkreettista ja silminnäkävää, minkä vuoksi monet osallistuvat aktiivisesti oman alueensa ja sen palveluiden suunnitteluun ja ehdottavat niihin vaihtoehtoisia ratkaisuja omatoimisesti.

Monet alueista ovat älykkäitä kaupunkeja. Tietoa on saatavilla esimerkiksi liikenteen toimivuudesta, onnettomuuspaikoista ja kohteista, joissa käy eniten ihmisiä päivän aikana. Kaupungista saatavat tiedot helpottavat päätösten tekoa ja toimivat perusteluina monille hankkeille. Esimerkiksi kansalliset saattavat päättää, että onnettomuuspaikoille laitetaan suojatiet tai että sairaala rakennetaan asuinalueelle, jossa on eniten ikäihmisiä.

Kansallinen sääntely on vähäistä. Alueellisiin terveysongelmiin vastataan sillä, että kuka tahansa voi alkaa myydä kehittämänsä ratkaisua ja tienata siten elantonsa. Kun kyse on terveyspalveluista, voi valtiolta saada sertifikaatin, kun hoitopalvelu täyttää kansalliset laatuvaatimukset. Vastuu on kuitenkin aina ostajalla.

Vahvan alueellisuuden vuoksi alueiden väliset terveyserot ovat suuria. Useimmat ihmiset ovat kuitenkin aiempaa motivoituneempia panostamaan terveyteen, sillä he tietävät terveydenhuollon kustannukset ja näkevät niistä säästämisen mahdollisuute-

na kehittää omaa elinympäristöä muilla tavoin. Vahva osallisuus päätöksentekoon on saanut aikaan keskustelun huonojen elämäntapojen vaikutuksesta koko yhteisön toimintakykyyn, sillä ne ovat merkki välinpitämättömyydestä muita kohtaan. Tästä johtuen joillakin alueilla yksilöiden elämää on myös rajoitettu yhdessä sovitulla säännöksillä. Esimerkiksi huonoista elämäntavoista menettää useimmilla alueilla kotitalouskohtaisia yhteispisteitä, joita keräämällä voi saada etuuksia.

Terveyspalveluiden konsepti ja tarjonta eroavat alueittain. Alueilla onkin omia erityisosaamisalueita. Palveluja voi hankkia yli aluerajojen. Osa yli aluerajojen palveluita käyttävistä haluaa parempaa laatua tai heillä on erikoistoiveita toteutuksen suhteen. Joissain tapauksissa palveluiden käyttö yli aluerajojen on välttämätöntä. Esimerkiksi kaukana erikoissairaanhoidon sairaaloista sijaitsevassa Ivarin kylässä pieni naapurustoryhmä alkoi kasvattaa syövän haistavia koiria vaihtoehtoiseksi paikalliseksi sairaalalle. Paikallisista tarpeista

nousevien ketterien ratkaisujen avulla on voitu vähentää terveydenhuollon julkisia kustannuksia. Harvinaista tautia sairastava voi joutua matkustamaan toiselle alueelle saadakseen asianmukaista hoitoa.

Vahva alueellisuus, digitaaliset alustat ja veroton pientoiminta ovat lisänneet paikallisia sosiaalisia kohtaamisia ja vähentäneet palveluiden järjestämisen tarvetta. Olemassa olevia resursseja on alettu hyödyntää tehokkaasti, sillä kaupunkilaiset ovat huomanneet, että rakentaminen on kallista. Kodeissa järjestetään päivisin esimerkiksi kirpputoreja omistajien ollessa poissa ja toimistotilat toimivat iltaisin joogasaleina. Tilojen hyväksikäyttöä on edistänyt liikkuvien älytilojen kehittäminen, jossa tasoja ja seiniä saa helposti siirrettyä ja ohjailtua tilan älykonsolilla.

Digitalisoitumisen ja yhteisten resursien hyödyntämisen kautta paikalliset kohtaamiset ovat lisääntyneet. Naapurit voidaan kutsua illalliselle kerrostalon yhteisen, jokaisen kodin ulko-oven sisäpuolelle heijastuvan viestiseinän kautta. Kohtaamisten myötä yhteistyö ja eri-ikäisten kohtaamiset ovat lisääntyneet. Esimerkiksi kerrostalohuoneistossa järjestetyssä pop up -ravintolassa naapuriinsa tutustunut vanhempi rouva vahtii mielellään pop up -ravintoloitsijan tytärtä. Kiitokseksi ravintoloitsija ja tämän puoliso käyvät välillä rouvan luona siivoamassa.

Monella ihmisellä on useampia toimeentulon tapoja ja yritysmuodot ovat moninaistuneet. Yksityisyrittäjien, osuuskuntien ja aluekiltujen määrä on kasvanut. Työmaailman pirstoutumisen myötä arvomaailma on kokenut muutoksen. Työtä tärkeämmäksi koetaan tasa-arvoiset vaikuttamismahdollisuudet ja ihmisten kykyä tukevat palvelut. Tutkinnon sijaan arvostetaan työntekijöiden kykyä hankkia ja omaksua uusia taitoja ja hyödyntää niitä tehokkaasti. Ihmisten kokemus merkityksellisyydestä ja tarpeellisuudesta on vahvistunut.

Koulutuksen terveystaloudellinen tavoite on teroittaa yksilöille, että he ovat yksin vastuussa itsestään ja terveydestään sekä antaa välineet ja tietotaito yhteiskunnassa toimimiseen. Opetuksen laatu ja ajankohtaisuus ovat tärkeitä, sillä osallistuminen, innovatiivisuus ja kehittämiskyky vaativat ajankohtaiset tiedot ja taidot. Uusia peruskoulun oppiaineita ovat muun muassa puheviestintä ja ratkaisukeskeinen ajattelu.

KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIASSA politiikka antaa tilaa ihmisille ja teknologian rooli on sosiaalistava. Taustalla vaikuttavat ideat haasteisiin vastaamiseksi ovat:

- **Kokeilukulttuuri**
- **Läänistyminen**
- **Freelancer-yhteiskunta**

Kyvykkäiden demokratian muutosvoimat

Kokeilukulttuuri

Kokeilukulttuurilla tarkoitetaan skenaariossa toimintatapaa, jossa yhteiskunta pyrkii lisäämään ratkaisukeskeisyyttä, erehdyksistä oppimista ja tukemaan parhaiden toimintamallien soveltamista.

2018

Terveystieteiden kehittäminen käyttäjälähtöisesti.

Mikko ehdottaa tyttöystävälleen: "Rakennan meille kasvihuoneen ruokatuotannon varmistamiseksi –katsotaan onnistunko!"

2020

New Nordic Model; aktiivinen kansalaisuus yhdistyy luottamusyhteiskuntaan ja innovaatiokulttuuriin.

Emilia käy katsomassa uutta älyseinää kokeilevaa mummoaan vanhainkodissa.

Läänistyminen

Läänistyminen tarkoittaa skenaariossa sitä, että eri alueilla, kylillä ja kaupungeilla on merkittävä autonomia. Alueet toimivat hyvin eri tavoin. Paikallisilla ihmisillä on merkittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaiseksi kukin alue muodostuu.

Uusiutuvat energiakeräimet yleistyvät ja mahdollistavat alueellisemmän toiminnan: ihmiset voivat kerätä itse energiansa.

Mikko kirjautuu kaupunginosansa paikallisoitesivustolle ja ehdottaa vertaisoppimispiirin perustamista.

Byrokratiaa puretaan ja alueille annetaan valta päättää palveluiden tarjonnasta: *Vahvan lähiyhteisön vuosikymmen -julistus.*

Liikenne.fi -portaalin optimoitujen yksityisiä ja julkisia kuljetusmuotoja yhdistävän palvelun avulla Emilia pääsee kesken koulupäivän kätevästi listä Westendiin erikoissairaanhoidon ja takaisin.

Eriytyneen aluepolitiikan seurauksena liikenneyhteyksillä merkittävä rooli palveluiden saatavuudessa.

Freelancer-yhteiskunta

Pirstoutuvat elämänpolut ja oppiminen läpi elämän muuttavat suhtautumista työhön. Ihmisillä on useita samanaikaisia toimeentulemisen tapoja, joista osa on väliaikaisia tai kytköksissä esimerkiksi harrastukseen. Freelancer-yhteiskunnassa moni osallistuu ketterästi tuottamaan terveyttä tarjoamalla esimerkiksi hyvinvointipalveluita muille kansalaisille.

Aktiivisen kansalaisuuden ihannoinnin vuoksi jokaisesta on tullut potentiaalinen sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittäjä/tarjoaja.

Mikko on perustanut yhteiskehittämislustana toimivan startupin: "Olen aktiivinen osallistuja ja tuon oman osani yhteisön kehittämiseen. Työlläni on merkitystä."

2018

2020

2030

Reaaliaikaisuus ja kevyt hallintorakenne mahdollistavat ketterät kokeilut ja nopean päätöksenteon.

 Emilia opettaa terveysteknologiaa uutena oppiaineena.

Alueet saavat edullisia palveluita tarjoamalla kokeilualustoja startupille.

2040

Ratkaisujen skaalautumisen mahdollistaminen: kattava hyvien käytäntöjen pankki käynnistyy Suomessa.

 Mikko kulkee kuntopyörällä töihin. Virtuaalinen työmatkaliikunta on tarpeellista, sillä hän tekee töitä lähinnä kotonaan.

2050

 Mikko tuntee oman alueensa toimijat ja kokoaa nopeasti paikallisista eri alueen asiantuntijoista tiimin yhteiskehittämään hyvinvointiasemalle uutta palvelumallia.

Alueilla oma hallintoneuvos. Osallistuva budjetointi ja virtuaalikokoukset arkipäiväisiä tapoja osallistua päätöksentekoon.

Vuotuinen palkinto parhaimpia ratkaisuja kehittäneelle alueelle.

Alueellisen kilpailun vuoksi monilla alueilla panostetaan ihmisten toimintakykyyn ja kykyyn innovoida, sillä vahvojen yksilöiden avulla alueiden kilpailukyky paranee.

 Emilia osallistuu Mikon järjestämään alueen työkyöpäivään, joka alkaa yhteislenkillä ja päättyy pitchaus-kisaan.

 Emilian läheisriippuvuuden vertaistukiryhmässä on vain vähän osallistujia, minkä vuoksi toiminta on virtuaalista.

Virtuaali- ja hologrammivaihtoehtoilla korvataan monia palveluita, joihin ei syystä tai toisesta ole voitu panostaa.

Kyläyhteisöt korostuu: yksilöiden vastuu kylän asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista lisääntyy.

Keskusvalta voi halutessaan investoida alueelle, jotta kansallinen palveluiden kattavuus olisi riittävä.

Melkein kaikki työtehtävät ovat osaaikaisesti ja liikkuvan tiedon vuoksi myös globaaleja ja määräaikaista: freelance-työyhteisöt yleistyvät.

 Yksilöiden etua ja agendaa ajavat ryhmät yleistyvät: Emilia perustaa ystäviensä kanssa *Healthy and happy* - ja *Pro Kulttuuri* -eturyhmän.

Tarjolla olevien starttiohjelmien ansiosta yrittämisen kynnyksen on madaltunut ja verkostoituminen on helpompaa.

 Emilia lopettaa työt opettajana ja perustaa välittämiseen perustuvan yksityisen terveyspalvelun.

Vaihtoehtoisten sote-palveluiden määrä on räjähtänyt kansalaisten lähdettyä mukaan palveluiden tuottamiseen.

2030

2040

2050

Kyvykkäiden demokration ABC

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ: Monet paikallisalueen tiloista ovat monikäyttöisiä ja yksilöt voivat saada osan tuloistaan vuokraamalla asuntoaan päivisin muuhun käyttöön. Vihreä energia on myyntivaltti, jota myydään niin alueiden kuin ihmistenkin kesken. Osa asunnoista on täysin omavaraisia energian suhteen.

KOULU: Kouluissa opetetaan aluepolitiikkaa, esiintymistä ja innovatiivisuutta, jotta saadaan kyvykkäitä kansalaisia kehittämään aluetoimintaa. Joillakin alueilla kouluissa opetus järjestetään virtuaalisesti, jotta koulurakennusten ylläpitoon kuluvat rahat voidaan investoida muihin palveluihin.

TYÖELÄMÄ: Yksityisyritys ja freelancer-työ ovat yleistyneet. Moni tekee useaa työtä samaan aikaan ja kokee osan työnkuvistaan harrastukseksi. Pienyrittäjäksi on helppo ryhtyä ja palveluita on helppo tarjota muille. Tämä on aktivoinut monia yksittäisiä ihmisiä ja ryhmiä työelämää.

TOIMEENTULO: Ihmiset tulevat monilla eri tavoin toimeen. Yrityksille työskentelevien lisäksi on paljon yksityisyrittäjiä, jotka tarjoavat palveluitaan naapureille. Moninaisten toimeentulotapojen vuoksi rahan lisäksi vaihdetaan palveluja.

YHTEISÖT: Monet yhteisöt ovat paikallisia ja liittyvät etuihin, aluepolitiikkaan tai liikuntaan. Vahvan paikallisuuden vuoksi yhteisöissä on mukana kaikista taustoista tulevia ihmisiä. Vuoden 2050 Suomessa alueelliset terveyserot ovat sosioekonomisia eroja merkittävämmät.

KAUPUNGIT: Asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet ovat lisänneet kokemustiedon käyttämistä kaupunkisuunnittelussa, minkä ansiosta monista kaupungeista on tullut aiempaa esteettömpiä.

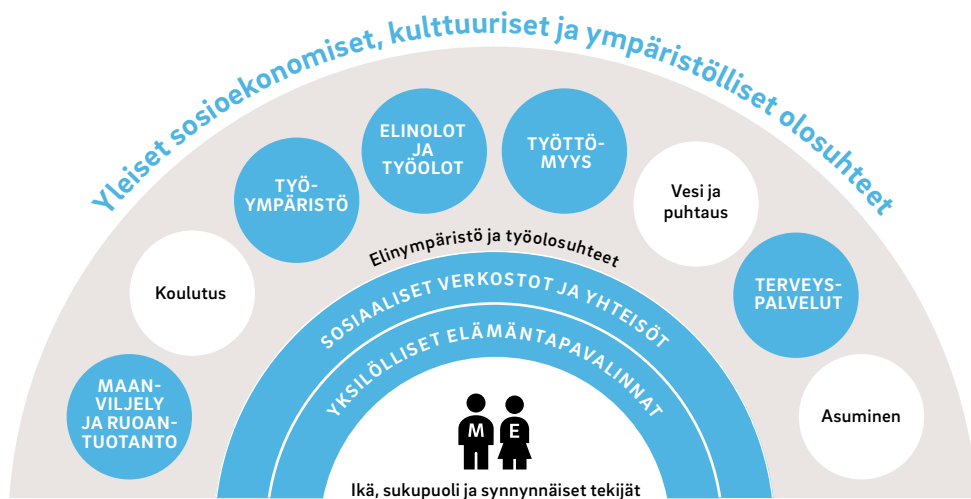
VAIKUTTAMINEN: Asukkaat vaikuttavat yhteiskuntaan erityisesti kaupunkisuunnittelun ja pienyrittäjinä tarjoamiensa palveluiden kautta. Uusien ansaintamahdollisuuksien houkuttelemina monet kansalaiset ovat luoneet paikallisesti tai jopa koko maassa toimivia ratkaisumalleja.

IHMISET TERVEYSTOIMIJOINA: Ihmiset tarjoavat terveyspalveluja toisille ja osallistuvat terveyttä koskevaan päätöksentekoon.

TERVEYSPOLITIikka: Terveyserot ovat kasvaneet, mutta aktiivisten kansalaisten osuus on kasvanut, palvelujen laatu parantunut ja määrä on lisääntynyt. Kaupungit takaavat peruselintason kaikille, mikä tarkoittaa sosiaalietuuksia tai asumispalveluita, ruokaa ja koulutusta.

TERVEYDEN INNOVAATIOT: Jokaisella alueella on oma hyvien käytäntöjen pankki, joista ne vaihtavat, jakavat ja kauppaavat hyvin onnistuneita käytäntöjä muille alueille.

TERVEYSBISNES syntyy yksityisistä palveluista ja koealustapalveluista, joissa palveluntarjoajat pääsevät testaamaan uusia ratkaisujaan kuntien omistamiin sairaaloihin.

Kyvykkäiden demokratiassa valinnanvapaus laajenee seuraavissa terveyden tekijöissä.

Terveyden portinvartijat kyvykkäiden demokratiassa

Koulut

KOULUJEN PAINOPISTEEN MUUTOS vauhdittaa osaksi skenaarion yhteiskunnan rakentumista. Vaihtamistapojen opettaminen, kyvykkyyksien tunnistaminen ja vahvistaminen ovat Kyvykkäiden demokratiassa koulujen vastuulla.

Liitot ja järjestöt

LIITTOJEN TEHTÄVÄNÄ on puhua vähemmistöjen puolesta. Skenaariossa kansalliset etujärjestöt valvovat, että yhteiskunnassa on resurssit riittävään hoitoon.

Terveysyrittäjät

TERVEYSYRITTÄJILLÄ on merkittävä rooli yhteiskunnallisen muutoksen tuottamisessa. Monet yritykset ovat osuuskuntia, freelancer-yhteisöjä tai alueellisia toimijoita.

Kaupunginosa-aktiivit

KAUPUNGINOSIEN IHMISET ovat tärkeässä roolissa alueiden autonomian rakentamisessa. Paikallisia ihmisillä on päätösvalta terveyden resurssien käyttämisestä.

Huomionarvoista vuonna 2015

TERVEYS on yhteiskunnassa jatkuvasti liikkeellä oleva asia: sitä ei voi ikinä tyhjentävästi ratkaista. Siksi tarvitaan rohkeaa kokeilua ja hyvien toimintamallien laajaa käyttöönottoa. Alueelliset mallit on yksi tapa mahdollistaa kokeilut. Ihmisteen mukaan ottaminen on hyvä tapa kerätä käyttäjien ideoita ja vastata niihin.

PAIKALLISIIN ONGELMIIN voidaan rakentaa paikallisia ratkaisuja. Paikallisyhteisöillä, joilla on luottamusta ja kykyä ongelmanratkaisuun, on hyvät mahdollisuudet ottaa oman alueen resursseja käyttöön ja ratkaista yhteisiä haasteita.

TEKEMISEN VAPAAUS EDELLYTTÄÄ yhteisiä pelisääntöjä. Näiden pelisääntöjen avulla voidaan tarjota mahdollisimman monelle liikkumatilaa ja toiminnan vapautta. Kokeilujen avulla vapauksia voidaan tuottaa hallitusti vielä enemmän.

Avoin terveys

Tieto tuottaa terveyttä

KIINNOSTAVAA

- Älyteknologia aktivoi elämään terveellisemmin
- Itsehoito säästää perusterveydenhuollon kustannuksissa
- Vertaistuki auttaa sairastuneita pärjäämään
- Omien terveystietojen hallinta lisää vastuuta

TÄRKEIMMÄT ASKELEET

- Kustannustehokkaan älyteknologian ja analytiikan kehittäminen sekä genomiteknologia
- Tietosuojan kehitys
- Rekisteritietojen yhdistäminen
- Asuntoon upotettaviin terveystietoihin panostaminen
- Digitaalisten terveysyhteisöjen luominen

Millaisia terveyteen liittyviä mahdollisuuksia digitaalinen mullistus synnyttää? Kuinka terveyden tekemistä voidaan optimoida paremman tiedon hankinnan ja käyttämisen avulla? Mikä rooli verkostoilla on terveyden muodostumisessa?

AVOIN TERVEYS ON SKENAARIO, JOSSA IHMISILLE ANNETAAN

TÄYSIN UUDENLAISIA TYÖKALUJA TERVEYDEN EDISTÄMISEEN.

Miten terveys ymmärretään?

AVOIN TERVEYS -skenaariossa uudet teknologiat ja ihmisistä kerätty data kiinnostavat, koska niiden avulla saadaan milloin vain ajantasaista tietoa ihmisten terveydestä. Terveyskäsitys on rationaalinen ja objektiivinen: data näyttää kuka on missäkin määrin terve. Mitään kansallista terveydentilan määrittelyä ei ole, vaan erilaiset yhteisöt määrittelevät itse, mitä terveys heille tarkoittaa. Yksilö määrittelee, miten kokee oman terveytensä, mutta vertaa itseään usein esimerkiksi muihin samanlaisen geeniperimän omaaviin. Näin hyväkuntoinen syöpäpotilas siinä missä urheilijakin saattaa nähdä toimintakykynsä hyväksi.

Mikä on teknologian rooli?

TERVEYDEN TUOTTAMISESSA korostuvat erityisesti dataan ja sen louhintaan liittyvät henkilökohtaiset teknologiat. Sensorien, itsemittaamisen ja omahoidon merkittävä lisääntyminen tekee terveyden seuraamisesta arkipäiväistä toimintaa. Teknologia rikastaa ihmisen luontaista kykyä tunnistaa omaan hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä ja pyrkii tarjoamaan tehokkaita keinoja hyvinvoinnin parantamiseen.

Miten politiikka vaikuttaa?

POLIITTISTEN PÄÄTÖSTEN rooli on keskeinen teknologisen kehityksen mahdollistamiseksi, erityisesti liittyen datan salattavuuteen, läpinäkyvyyteen, omistajuuteen ja käyttöön. Ihmisillä on entistä enemmän valtaa, mutta myös vastuuta oman terveytensä suhteen henkilökohtaisten terveystietojen omistajuuden siirryttyä yksityisille ihmisille.

Avoin terveys 2050

AVOIMESSA TERVEYDESSÄ kansalaiset ovat aktivoituneet personalisoidun tiedon avulla pitämään huolta omasta ja lähimmäistensä terveydestä. Käsitys sairaudesta on lähes kokonaan kadonnut, sillä eri elintoimintojen mittaukset ovat osoittaneet, kuinka terveyttä ja sairautta on mahdoton erottaa toisistaan.

Jatkuva käsillä oleva terveystieto on lisännyt ihmisten tietoisuutta omasta toimintakyvystään ja tunteistaan, mutta samalla riippuvuus teknologiasta on lisääntynyt. Esimerkiksi haitallisten työskentelytapojen tunnistaminen on 2050-luvun ihmiselle helppoa ja vaivatonta. Alkoholin käyttö on vähentynyt, mutta edelleen jotkut yksilöt valitsevat olla tiedostamatta elämäntapojensa vaikutuksia. Myös sosiaalisen ympäristön haittavaikutukset terveydelle ovat havaittavissa ja yksilöt joutuvat refleктоimaan lähipiirinsä tapojen vaikutusta omaan terveyteensä.

Tieto ja sen liikkuvuus ovat uusia valankäytön välineitä. Avoin tieto on tuonut

poliittisen päätöksenteon ihmisten olohuoneisiin. Informaatiosta on tullut valtakeskus lainsäädäntö-, toimeenpanto- ja tuomiovallan rinnalle ja sen saamisen helppous on edesauttanut ihmisten aktiivista ja passiivista osallistumista poliittisiin päätöksiin.

Digitaalisuus on edistänyt ihmisten mahdollisuuksia muodostaa ryhmiä. Samoista asioista kiinnostuneet löytävät toisensa helposti, mikä on myös lisännyt eriytymistä. Avoimessa terveydessä yhden asian ympärille keskittyvien asiakaskeisten yhteisöjen rooli on merkittävä. Esimerkiksi 70-vuotias Mikko löysi paikallisen Virtuaaliskeittarit-ryhmän, jossa käydään yhdessä virtuaaliskeittaamassa paikallisessa harrastuskeskuksessa. Yksin jääminen on jatkuvasti harvinaisempaa.

Digitalisoitumisen ja avointen terveys-tietojen myötä terveyden ja tarkasti määriteltujen vaivojen ympärille on syntynyt virtuaalisia tieto- ja vertaisryhmiä. Potilasjärjestöt ovat ottaneet suomalaisten virtuaaliryhmiä hallinnoinnin tehtä-

väkseen. Ryhmät ovat merkittävä hyvinvointia edistävä resurssi. Vertaisryhmät ovat vahvistaneet ihmisten kykyä käsitellä vaikeita ja traagisia asioita saattamalla samoja asioita läpikäyvät ihmiset yhteen. Ryhmätuki motivoi ihmisiä. Tupakoimisen lopettaminen voi olla hauskaa. Lisäksi ryhmät ovat onnistuneet vähentämään vakavasti sairaiden yksinäisyyttä tuomalla heidät yhteen.

Hoitokeinon ja hoitopaikan tehokkuuden arviointi on helppoa, kun ihmiset voivat vertailla hoitokeinojen menestystä kaltaistensa potilaiden joukossa. Samalla hoitokeinot ovat tehostuneet ja esimerkiksi voimakkaita sivuvaikutuksia aiheuttavat lääkkeet pystytään nopeasti toteamaan kelvottomiksi joko tietyille ihmisryhmälle tai yleisesti. Palveluiden tarjoajille on yleisen laatuksien sijaan tarjolla yhteinen mittaristo, sillä onnistumisista ja epäonnistumisista on mahdollista saada tietoa reaaliajassa. Lääkäreille ei perinteisessä mielessä ole enää tarvetta. Mikäli joka kodin älykeskuksen mittaristo osoittaa,

että jotain huolestuttavaa on käynnissä, voivat ihmiset hakeutua terveyspalveluiden pariin, jossa he neuvottelevat ammattilaisen kanssa hoitokeinoista. Suurin osa vakavistakin sairauksista voidaan hoitaa kotona tiedon saatavuuden ja älykkään mittausteknologian ansiosta.

Pelkkä mittaaminen ei riitä, vaan tarvitaan myös teknologisia apuvälineitä. Siksi esimerkiksi asuminen on älykästä. Kodeista on tullut itsehoitokeskittyviä, joissa upotettu, kaikkialla asunnossa läsnä oleva teknologia kertoo tarvittaessa niin geeniperimään liittyvät riskit kuin tämän hetkisen stressitilanteenkin. Teknologia sekä auttaa oireiden arvioimisessa että antaa henkilökohtaisia suosituksia, kuten “vähennä kahvin juomista, se on huonoksi unensaannillesi” tai “osta mieluiten lääketta x, sillä se soveltuu sinulle parhaiten”. Terveyskeskukset ovat kadonneet Suomesta ja sairaalat ovat harventuneet hoidon keskittyessä kotiin. Vain kaikista vaativimmat ja kalleimmat hoidot tehdään kodin ulkopuolella.

Avoin terveystieto on mahdollistanut työntekijöiden terveyden esittämisen muun muassa yritysten rekrytointisivuilla, ja tätä kautta työpaikat ovat huomanneet olevansa terveystoimijoita. Työntekijöiden avoimesta *tämänhetkinen hyvinvointi* -tastasta johtuen työpaikoilla on valtava paine tarjota ihmisille sellainen työympäristö,

joka tukee hyvinvointia. On tyypillistä, että yrityksen *Näin meillä voidaan* -sivustolla näytetään työntekijöiden unenlaadun, sykkeen ja liikkuvuuden kehitystä töihin tulon jälkeen.

Työviihtyvyyttä rakennetaan monilla tavoin: liikkuvat tasot, kävelykokoukset, aamujoogat ja johtamiskoulutukset lisäävät työntekijöiden arkiliikuntaa ja vähentävät esimerkiksi stressistä johtuvaa unetomuutta. Yritykset voivat tietojen avulla osoittaa kilpailukykyänsä ja sen, miten ne ovat täyttäneet yhteiskuntavastuunsa. Lisäksi anonymoituja terveystietoja käytetään sisäisesti ja hyvinvointia työntekijät nähdään kasvua tukevana resurssina.

Koulut kilpailevat keskenään oppilaidensa terveyden kehityksellä. Oppilaista on saatavilla avointa ja anonymoituja terveystietoa, mikä lisää koulujen houkuttavuutta terveysinterventioiden areenana. Kouluista kertovat mittarit osoittavat, miten oppilaiden terveydentila on kehittynyt ensimmäiseltä luokalta viimeiselle ja tämän mukaan ne voivat saada lisäbonuksia keskushallinnolta. Koulujen tukipolitiikan ansiosta monet peruskoulut ovat kiinnostuneita juuri huonokuntoisista oppilaista, sillä heidän terveydentilansa kehitys on suurempaa kuin valmiiksi hyvistä oloista tulevien oppilaiden ja siten mahdolliset bonuksetkin ovat suurempia. Peruskoulun ansiosta moni epäterveel-

listen elämäntapojen keskellä kasvanut lapsi löytää liikuntaharrastuksen ja oppii syömään terveellistä ruokaa. Tehokas terveyteen puuttuva peruskoulujärjestelmä on pienentänyt terveyseroja väestötasolla.

AVOIMESSA TERVEYDESSÄ politiikka antaa tilaa ihmisten omaehtoiselle toiminnalle, ja teknologia tukee rationaalista toimintaa. Skenaariossa keskeisiin haasteisiin vastataan seuraavilla keinoilla:

- **Mundata**
- **Älykäs hallinto**
- **Maailmankylät**

Avoimen terveyden muutosvoimat

Mundata

SKENAARIOSSA ON mahdollistettu jokaiselle pääsy omiin terveystietoihin sekä kehitetty uusia keinoja, jotka tukevat kansalaisten taitoa hallita tietoaan.

2018

E-sotu mahdollistaa terveys-tiedon itsehallinnan.

Tietosuojan kehitykseen panostetaan.

Mikko ottaa ensimmäisten joukossa käyttöön uuden *Wellmetric 2.0* –yleisterveysmittarirannekkeen.

Älykäs hallinto

SKENAARIOSSA SENSORIT, data ja osallistumisen mahdollistaminen tekevät arjen ympäristöjen, kuten koulujen ja työpaikkojen, terveysvaikutuksista näkyviä. Tietoa käytetään aktiivisesti sekä itsensä, yhteisönsä että yhteiskunnan johtamisessa. Toimenpiteiden vaikutuksia on helppo seurata kattavan datan avulla.

E-sotu mahdollistaa anonyymien tietojen keräämisen hallinnollisiin tarkoituksiin.

Mikon isoisän vanhainkodissa kokeilussa terveydentilan automaattinen mittaaminen ja monitorointi elinympäristön sensorien avulla.

Maailmankylät

IHMISET OSALLISTUVAT monipuolisiin yhteisöihin kaupunkien ja valtioiden rajoista huolimatta. Nämä yhteisöt ovat yhtä todellisia kuin fyysisen maailman yhteisöt. Niissä leviävät tieto, kokemukset ja tuki, minkä vuoksi niiden terveysvaikutukset ovat merkittäviä.

Emilian äidin sairauden ympärille syntyneen yhteisön moderaattori on syövästä selvinnyt vertaisohjaaja.

Ryhmien uusjako: siirtyminen paikallisista yhteisöistä merkityksellisiin viiteryhmiin.

2018

2020

Terveyspankki avataan: ihmisille mahdollisuus päästä terveystilillä näkyviin omiin koottuihin rekisteritietoihin.

Emilian koulun välitunneilla genomitaukukset arkipäivää.

Älykkäitä koteja aletaan kehittää.

Oma terveys omissa käsissä teknologian avulla. Hallinto koordinoi datan keruuta, mittareita ja käsittelyä.

Genomitiedot ja mitaustiedot yhdistetään terveyspankkiin.

2030

Emilian asuntoon on upotettu terveystittarit, jotka keräävät dataa helppokäyttöiseen ja turvalliseen kodin datapankkiin. Kaikki data ulkopuolelta ja kodin sensoreista kerätään samaan paikkaan analyysia varten

Datapankin tuottaman tiedon perusteella Emilia itse päättää mihin terveystietään edistävien toimenpiteisiin ryhtyä.

Poliittinen päätös älyteknologian ja esineiden internetin yhteiskehittämisestä koordinoitusti yhdessä yritysten, tutkimusten ja käyttäjien kanssa.

Emilia on täysin tottunut siihen, että ympäröivän älyteknologian ansiosta rutiinotoimet automatisoituvat ja aikaa vapautuu empaattisiin kohtaamisiin.

Kattava kotidiagnosointi mahdollista.

Mikon kolaroitua pyörällä hoitajilla on pitkälle viedyn automatisaation ansiosta aikaa rauhoitella häntä ja varmistaa, ettei pitkäaikaisia vammoja jää.

Yrityksillä on velvollisuus kerätä työntekijöiden terveystililtä anonymisti lähetetyt tiedot yhteen ja tarkkailla työkuultuurin vaikutusta työntekijöiden terveyteen.

Näin meillä voidaan -sivulla Mikon rautakauppa, kuten jokainen muukin yritys, on velvollinen esittämään työntekijöidensä stressitasoon, unen määrään ja liikkuvuuteen liittyviä tunnuslukuja. Mikon firman luvut ovat hyvät, joten hänen on helppo houkutella uusia työnhakijoita.

Terveystietojen avoimuuden ja digitalisaation ansiosta yhä useammat liittyvät verkossa toimiviin terveysyhteisöihin.

Kasvuyhteisöjä, kuten perheitä, päiväkoteja kouluja, tuetaan. Yksilöiden diagnosoiminen irrallaan yhteisöistä poistuu hiljalleen. Yhteiskunnassa on käytössä ryhmäreseptit ja muita keinoja viedä ihmisiä ryhmiin.

Terveisyhteisöt muodostuneet terveyttä edistävän tavan, hyvinvointiin liittyvän ongelman, sairauden tai esimerkiksi geeniperimän ympärille. Mikko tapaa kerran kuukaudessa muita huono-omisten lasten vanhempia.

Liitot tarjoavat Emilian äidin sairauteen liittyviin keskusteluihin mukaan sairauden asiantuntijan, joka voi selvittää hoitoon liittyviä vaiheita.

Mikko on datapalveluidensa yhteiskehittäjä yhdessä julkisen palveluntarjoajan ja yksityisen yrityksen kanssa.

2020

2030

2040

Jokainen terveyteen liittyvä valinta on saatavilla olevan tiedon vuoksi tietoinen teko.

Sairaalat vähentyneet tehokkaiden asuntojen myötä.

Pelillistetty terveys-tili näyttää anonyymisti referenssitietoja ja motivoi parempiin elämäntapoihin.

Mittaukset ja saatavilla oleva tieto ohjaavat terveellisiin elämäntapoihin. Terveysohjauksen seuraamisesta tai seuraamatta jättämisestä on tullut Mikolle eettinen valinta.

2050

Emilian kotona asunto ohjaa terveellisiin elämäntapoihin.

Ovenkahva varoittaa korkeasta verenpaineesta ja sänky hälyttää iltaisin, kun on aika mennä nukkumaan. Valot himmenevät hiljalleen, kun nukkumaanmeno-aika lähestyy. Jääkaapin oven voi ohjelmoida aukeamaan vain ruoka-aikoina.

Terveystili päivittyy automaattisesti, kun älykäs asunto mittaa terveystoimistoja.

Seinät toimivat Mikon kodissa näyttöinä ja mittarit on upotettu huonekaluihin.

Kansallinen ohjausjärjestelmä perustuu terveystietojen ymmärrettävään esittämistapaan, mittareiden rakentamiseen ja tietojen keskittämiseen sivustoille, joista ihmisten on helppo löytää ne.

Robottiterveysajoneuvo kävi Mikon isällä kylässä – vanhus pelastui kuolemalta.

Virtuaalikokemuksista tulee todella aidon tuntuisia.

Emilia harrastaa ja toimii asiakeskeisissä yhteisöissä virtuaalisesti. Metsäretki, lenkkeily Miami Beachilla tai jopa seksi kesken työpäivän ovat hänelle arkipäiväisiä asioita verkossa.

Oppimisympäristö on laajentunut: vertaisopettajat ympäri maailmaa, Emiliakin, voivat auttaa oppijoita kädestä pitäen, milloin vain.

Eläkeläisten yhteisö on voimakas ja pystyy itse varmistamaan riittävät palvelut. Tätä varten syntyy eläkeläisten palveluiden joukkorahoituslusta.

2040

2050

Avoimen terveyden ABC

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ: Asunnot on rakennettu tukemaan terveellistä elämää. Asunnoissa oleva upotettu teknologia kerää tietoa elintoinnoista ja unenlaadusta hienovaraisesti älykkäälle koneelle, joka analysoi ja esittää tietoa helposti tulkittavassa muodossa.

KOULU: Peruskoulussa keskitytään opettamaan tiedonhallintaa ja -tulkintaa yksilön roolin vahvistamiseksi. Koulut ovat panostaneet myös terveellisten elämäntapojen luomiseen ja opettamiseen.

TYÖELÄMÄ: Avoin terveystieto on tehnyt työpaikoista terveystoimijoita, sillä niissä työskentelevien terveystiedot ovat anonyymisti näkyvillä kaikille. Datan analysoijien ja tietosuojan kehittäjien määrä työmarkkinoilla on kasvanut. Asiantuntijoiden rooli on siirtynyt tiedon tuottajista sen tulkitsijoiksi.

TOIMEENTULO: Digitalisoitumisen myötä työpaikat ovat globalisoituneet ja verkossa työskentelevien freelancereiden määrä on kasvanut.

YHTEISÖT: Perheen lisäksi ihmiset asuvat ystäviensä kanssa. Työyhteisöt eivät ole pelkästään työpaikan mukaan syntyneitä, vaan esimerkiksi Kiinaan töitä verkon välityksellä tekevät tai graafikot muodostavat omia yhteisöjään. Terveysyhteisöihin liitytään usein tiedonpuutteen vuoksi tai tuen tarpeessa, ja niitä koordinoivat liitot ja potilasjärjestöt.

KAUPUNGIT: Tiedon lisäksi ihmiset ovat aiempaa liikkuvampia ja kaupunkien koko ja rajat ovat hämärtyneet. Kunnat tarjoavat yhteisiä työskentelytiloja freelancer-yhteisöille ja niille, joiden työpaikka on esimerkiksi tietosuojayhtiössä Kiinassa.

VAIKUTTAMINEN: Helpotettu tiedonkulku on vähentänyt paikallisalueiden merkitystä ja entisten puoluiden tilalle on syntynyt liikkuvampia ja muovautuvampia eturyhmiä, jotka keräävät ja informoivat kannattajia virtuaalisesti.

IHMISET TERVEYSTOIMIJOINA: Jatkuvan, avoimen tiedon myötä kansalaiset ovat ajan tasalla omasta terveydestään. Ihmiset ovat myös oppineet ymmärtämään ja huomioimaan paremmin toistensa vaivoja.

TERVEYSPALVELUJÄRJESTELMÄ: Palvelujärjestelmät tekevät nopeampia ratkaisuja palveluiden käyttäjien palautteen perusteella ja samaan hoitoon voidaan tarjota alueittain hyvin eri näköisiä ratkaisuja. Yksilöt saavat verkosta jatkuvaa, automaattista huolenpitoa esimerkiksi ravitsemukseen ja muihin elämäntapoihin liittyen. Ihmisten geeniperimät on kartoitettu, ja niiden perusteella tarjotaan räätälöityjä terveysohjelmia. Suurin osa vaivoista voidaan hoitaa kotona.

TERVEYDEN INNOVAATIOT: Terveystilillä avulla ihmiset voivat kätevästi jakaa haluamansa informaation valitsemaltaan ajalta haluamilleen toimijoille. He voivat myös valita, jakavatko tiedon anonyymisti, jolloin tiedon lähdettä ei voida tunnistaa. Tämä on tyypillinen tapa esimerkiksi työpaikoille luovutettavien tietojen kohdalla.

TERVEYSBISNES syntyy sensori- ja genomiteknologiasta, kehittyneistä tilasto-ohjelmistoista ja tietosuojan kehittämisestä.

Avoimessa terveydessä valinnanvapaus laajenee seuraavissa terveyden tekijöissä.

Terveyden portinvartijat avoimessa terveydessä

Terveysyhteisöt

Hiljaisen tiedon välitys ja kokemusten vaihto korostuvat sairauden hoidossa. Vertaistuki on keskeinen hoitokeino ja tapa tuottaa uutta tietoa esimerkiksi lääkkeiden haittavaikutuksiin liittyen.

Kansainväliset yritykset

Kansainväliset yritykset tuottavat alustatalouden palvelut. Ne haastavat kansalaisten tietosuojan ja datan omistajuuden. Samalla niillä on merkittävä rooli tietosuojan, tiedonsiirron ja analyysin työkalujen kehittämisessä ja globaalien alustojen ylläpidossa.

Rakennusyhtiöt

Rakennusyhtiöt ovat älykkäiden kaupunkien rakentajia. Ne vastaavat terveyttä havainnointien sensorien asentamisesta kaikkialle ympäristöön, ja siten mahdollistavat mm. älykkään hallinnon.

Työpaikat

Työpaikat tuottavat turvallisen arkiympäristön. Avoin tieto mahdollistaa sen, että yritykset kilpailevat kyvyllään tuottaa terveyttä. Siten ne ylläpitävät terveyttä ja vähentävät työntekijöidensä riskejä. Ammattiyhdistykset valvovat työterveyttä.

Huomionarvoista vuonna 2015

VUONNA 2050 saatavilla olevan tiedon määrä on kasvanut merkittävästi digitalisaation seurauksena. Terveystietojen hyödyntäjiä ovat vuonna 2015 pääasias-
sa suuret, kansainväliset yritykset, kuten Google, Apple ja Amazon. On todennä-
köistä, että nämä suuret, kansainväliset
yritykset ovat jatkossa suoraan teke-
misissä ihmisten ja heidän terveytensä
kanssa tarjoamalla terveyden ylläpitoon
käteviä laitteita ja palvelualustoja.

IHMISILLÄ ON OLTAVA OIKEUS omiin ter-
veystietoihinsa. Heille olisi myös usein
hyödyllistä, jos yhteisöt ja yhteiskunnat
pääsisivät louhimaan yksityisiä tieto-
ja anonyymisti. Päättäjien vastuulla on
turvata terveystietomme ja tarjota laki-
ohjauksella markkinoille mahdollisuus
tuottaa terveystietoon perustuvia inhimil-
lisiä palveluita. Mundata vaatii panostus-
ta tietosuojaan, ja uudenlaisia ajatteluta-
poja muun muassa jakamisen ja yksityi-
syyden välillä.

UUDET TIETOON JA YKSITYISYYTEEN liittyvät
ajattelutavat ovat tärkeitä, koska tervey-
den Mundata voi aktivoida ihmisiä te-
kemään punnittuja päätöksiä paremman
tiedon avulla. Lisäksi Mundata ja älytek-
nologia helpottavat omahoitoa ja itse-
diagnoosia. Ne vähentävät merkittävästi
julkisia kuluja mahdollistamalla helpon
ennaltaehkäisyn ja ketterän rutiinin-
omaisen hoidon.

Uuskuuselainen yhteiskunta

Terveys kaikissa politiikoissa

KIINNOSTAVAA

- Yhteiskunta tukee sosiaalisia suhteita ylläpitämällä kohtauspaikkoja
- Jakamistalous lisää sosiaalista kanssakäymistä
- Uudet työelämän ja vapaaehtoistyön ratkaisut edesauttavat uudenlaisten yhteyksien syntymistä ihmisten välille

TÄRKEIMMÄT ASKELEET

- Yritykset ja työelämän ulkopuoliset mukaan vapaaehtoistyöhön
- Kouluissa huomio yhteistyöhön ja yhteiskehittämiseen: ekosysteemiajattelun voimistaminen
- Jakamistaloudelliset ratkaisut uusien yhteisöjen tukemisessa: esim. opiskelijat ja ikäihmiset samassa talossa, sillä toisilla on rahaa, toisilla aikaa
- Kaupunkisuunnittelun kautta uusia yhteistiloja sosiaalisuuden edistämiseksi

Miltä maailma näyttää, kun ihmisten välisten suhteiden merkitys korostuu terveyden edistämisessä? Mikä on naapurustojen ja lähiympäristön rooli?

UUSKUUSELAINEN YHTEISKUNTA -SKENAARIOSSA NYKYINEN

TERVEYSPOLITIikka ON PURETTU JA SEN TILALLE ON RAKENNETTU

TERVEYDEN KULTTUURI. TERVEYS ON KESKEINEN YHTEISKUNNAN ARVO,

JOTA TAVOITELLAAN ITSEISARVONA. KAIKKI HALLINNONALAT OVAT

OLEMASSA TERVEYDEN TUOTTAMISEKSI.

Miten terveys ymmärretään?

HYVÄKSI KOETTU TERVEYS on ihmisoikeus, joka syntyy vuorovaikutuksessa. Kaikki mukaan ottava universalistinen arvomaailma yhdessä tällaisen terveystähtäyksen kanssa varmistavat, että koko yhteiskunta ja kaikki sen osat pyrkivät yhdessä yhteisen terveyden edistämiseen. Terveys on intersubjektiivinen eli ihmisten välillä syntyvä kokemus, ei yksilön ominaisuus.

Mikä on teknologian rooli?

TEKNOLOGIAA KÄYTETÄÄN HYVÄKSI muun muassa yksinäisyyden vähentämisessä ja vapaaehtoistyön lisäämisessä.

Miten politiikka vaikuttaa?

SKENAARIOSSA KESKEISTÄ on terveyden suuri merkitys kaikissa politiikoissa. Tämän avulla on muodostunut monipuolinen terveyden edistämisen ja terveysnäkökulman korostamisen kulttuuri.

Uuskuuselainen yhteiskunta 2050

UUSKUUSELAISESSA YHTEISKUNNASSA ongelmat ovat yhteisiä ja nii-
tä pyritään myös ratkaisemaan yhdessä. Hyvinvointi, terveys ja osallistuminen ovat sekä kilpailukykyisen että onnellisen yhteiskunnan avaintekijöitä, minkä vuoksi niiden edistäminen on ensiarvoisen tärkeää. Ekosysteemiajattelusta on tullut terveystalouden ohjenuora. Mikro- ja makrotalouteen on luotu uusia jakamistalouden malleja. Jakamistalouteen kannustamalla päätöksentekijät ovat maksimoineet ihmisten käytettävissä olevat aika- ja varallisuusresurssit terveyden, hyvinvoinnin ja osallistumisen edistämiseksi. Samalla osallistumista on edistetty luomalla uusia kohtaustiloja kaupungin asukkaille.

Yksittäisten ihmisten elämässä resurssien hyötykäyttö ja hyvinvoinnin maksimoiminen kansallisella tasolla näkyvät monella tavalla. Lähes kaikki tekevät vapaaehtoistyötä ja sitä tuetaan monin keinoin. Opiskelijat saavat oman alansa vapaaehtoistyöstä opintopisteitä ja työttö-

millä on mahdollisuus ansaita sitä kautta vastikkeellista kansalaispalkkaa, luoda kontakteja ja kehittää taitojaan. Myös työskentelevät voivat kehittää uusia taitoja tai tienata pienen korvauksen tekemällä yhteiskunnallista työtä.

Laitoshoidossa elävien osallistumismahdollisuuksia on kehitetty yhdistelmäasumisyksiköillä, joiden avulla on voitu vähentää laitoshoidon kustannuksia. Yhdistelmäasunnoista voi vuokrata huoneen puoli-ilmaiseksi muiden asukkaiden auttamistyötä vastaan. Monet opiskelijat ja pienituloiset elävätkin ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköissä, joissa he kokkaavat muille asukkaille ruokaa ja avustavat heitä arjen askareissa.

Viihtyisiä sosiaalisia tiloja rakennetaan kaupungeissa urakalla. Yhteinen tavoite on saada ihmiset viihtymään yhdessä ja osallistumaan tilojen suunnitteluun ja sisustamiseen. Esimerkiksi yhteiskeittiöissä kuka tahansa voi tehdä ruokaa ja monista tyhjiä tiloista on tehty yhteisiä olohuoneita ja työskentelytiloja, joissa kaupun-

kilaiset voivat tutustua toisiinsa. Vuonna 2050 kaikki julkiset ja julkisomisteiset tilat ovat myös kansalaisten käytössä. Kaikilla asukkailla on keinoja vaikuttaa niiden käyttöön ja viihtyvyyteen.

Terveyspalveluissa ihmisten tehtävä on tarjota empaattista, vahvistavaa hoitoa, kun teknologia huolehtii rutiineista. Lääkärit ovat mentoreita, jotka käyvät asiakkaan kanssa läpi haitallisia elämäntapoja ja miettivät, minkälaisia muutoksia tai mahdollisia hoitokeinoja tulisi käyttää. Elämäntapamuutokset ovat usein käytetty hoitoratkaisu, joihin hyvinvointivalmentajat tarjoavat lisäpalveluita. Myös monissa työpaikoissa työterveyslääkärin tilalla on hyvinvointivalmentaja, joka etsii yhdessä asiakkaan kanssa tämän arkeen sopivan ratkaisun koettuun ongelmaan.

Jakamistalouden toimintamallit näkyvät kaikkialla, myös työelämässä. Osa työpaikoista järjestää vapaaehtoispäiviä, joiden aikana työntekijät osallistuvat paikallisjärjestön toimintaan ja esimerkiksi vierailevat yksin asuvien ikääntyneiden

luona. Yrityksille ei aiheudu tästä tappiota, sillä ne saavat valtion tukea vapaaehtoispäivistä.

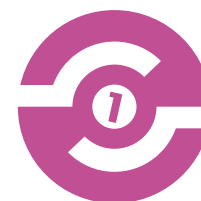
Työterveyttä pyritään edistämään ennen kaikkea kiinnittämällä huomiota johtamiseen ja ajankäyttöön. Positiivinen palaute, avoin hallinto ja oppimiseen kannustava työkuultuuri ovat työhyvinvoinnin peruspilareita. Riitatilanteet pyritään ratkaisemaan yhdessä. Esimieskoulutuksessa merkittävässä osassa on kykyjen tunnistaminen, yhteiskehittämisen fasilitoiminen ja vuorovaikutusongelmien ratkominen.

Yritysten työntekijöiden sairauspäiviä ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiä pidetään johdon epäonnistumisina ja inhimillisten resurssien vajaakäytön seurauksena taloudellisina menetyksinä. Työnantajat maksavat työterveyshuollon tarjoajalle terveistä työntekijöistä ja työterveyshuolto taas työntekijöiden hoidon. Nopea hoito on edullisempi vaihtoehto myös työterveydenhuollosta vastaavalle. Lisäksi kuntoutuspalvelut ovat työnantajan maksamia, vaikka työntekijä jäisikin työkyvyttömyyseläkkeelle työuupumuksen tai työsairauksien vuoksi. Tämän vuoksi kuntoutuspalvelut ovat aiempaa tehokkaampia. Usein kuntoutumista tukee oma valmentaja, joka ohjaa kuntoutujaa ja on jatkuvasti tavoitettavissa hologrammin välityksellä.

Kouluissa ryhmässä toimiminen ja sosiaalisen tuen antaminen ovat oppiaineita. Vertaisoppiminen on yksi oppimista-voista. Luokkakohtaisten arvosanojen avulla oppilaita motivoidaan ottamaan toisensa huomioon ja kannustamaan toisiaan parempaan suoritukseen. Ei ole harvinaista, että oppitunnin pitää joku muu kuin opettaja ja joskus esimerkiksi ministeri saattaa vapaaehtoispäivänä avata Suomen hallinnon toimintaa omasta näkökulmastaan etäkeskusteluvälineiden avulla. Parhaimmillaan erilaiset tapaamiset laajentavat nuorten verkostoja ja antavat helpommin lähestyttävän käsityksen työelämästä.

UUSKUUSELAISESSA YHTEISKUNNASSA politiikkaohjaus vaikuttaa selvästi ihmisten valintoihin ja teknologian rooli on sosiaalistava. Skenaariossa keskeisiin haasteisiin vastataan seuraavilla keinoilla:

- **Kumppanuusyhteiskunta**
- **Jakamistalous**
- **Hyvinvoinnista kilpailukykyä**

Muutosvoimat uuskuusalaisessa yhteiskunnassa

Kumppanuusyhteiskunta

KUMPPANUUSYHTEISKUNNASSA kansalaisten, kuntien ja yritysten resurssit saadaan käyttöön ja rakentamaan kestävää hyvinvointia. Kumppanuusyhteiskunta synnyttää kestäviä innovaatioita, jotka suuntautuvat yhteiskunnan vihe-
liäisimpien ongelmien ratkaisemiseen.

Jakamistalous

KULUTTAMINEN, tuotteiden ja palveluiden käyttö ja tuotanto ovat suurelta osin yhteisöllisiä skenaariossa. Olemassa olevat resurssit saadaan näin paremmin käyttöön.

Hyvinvoinnista kilpailukykyä

TERVEYS NOSTETAAN skenaariossa kaiken toiminnan keskiöön yhteiskunnan yhteisellä sopimuksella. Eri organisaatiot sitoutuvat työskentelemään yhdessä hyvinvoinnin edistämiseksi.

2018

Digitaalisuus lisää poliittisen tiedon avoimuutta: Mikko seuraa poliitikkoja eduskunnassa yhtä innokkaasti kuin ystäviensä Facebook-statusia

Ryhmien oma-aloitteinen aktiivisuus voimistuu ja siirtyy marginaalista kohti valtavirtaa.

Julkinen hallinto alkaa tukea pienten projektien kautta kansalaisten aktiivisuutta, mm. kiinteistönhuollossa ja asuinympäristöstä huolehtimisessa.

Mikko osallistuu paikallisen yrityksen omistajana pieneen työryhmään, jossa mietitään, miten kansalaisten terveyttä ja osallistumista voidaan edistää.

Terveyspolitiikka perustuu yhteiskehittämiseen, lähiyhteisöjen rakentamiseen, kansalaisten aktivoimiseen ja resurssien jakamiseen.

Vuosittaisiin terveyspoliittisiin kokouksiin kutsutaan aluejohtajien lisäksi yritysten toimitusjohtajat, rehtorit ja järjestöjen toiminnanjohtajat.

Emilian vanhemmat muuttavat yhteisasuntoon neljän muun perheen kanssa.

Organisaatioita kannustetaan osallistumaan vapaaehtoistyöhön ja järjestöt toimivat sosiaali- ja terveyspalveluissa kumppaneina.

Mikko ja naapurit pitävät toisilleen kokkauskursseja.

Arvomaailmat ja työn merkitys ja luonne muuttuvat. Työpaikkasidonnaisuus laskee, yksilön ja yhteisön yhteensovittaminen lisääntyy ja yhteisen hyvän eteen työskentelyn merkitys korostuu. Mikko irtisanoutuu rautakaupanmyyjän työstä ja ryhtyy vertaisopettamaan rakentamista ja puutöitä.

Talousskasvun puutteen ja automaation seurauksena työn muutokset rapauttavat työterveyshuollon rahoituspohjaa.

Tutkijoiden ja menestyneiden yrittäjien julkaiseman suosituksen myötä yleistyy uusi yrityskulttuuri, jossa kilpailukykyyn nähdään syntyvän hyvinvoinnin.

Emilian koulupäivä maksimoi liikkumisen.

Terveys ja hyvinvointi ovat kilpailukykyisen yhteiskunnan avaintekijöitä.

2018

2020

2030

Vaalitulos: kansalaisjärjestöt aset-tavat ehdokkaita poliittisten puo-lueiden sijaan; arvoina ympäristö ja kulttuuri.

 Emilia ja kaikki hänen ystävänsä tekevät osaamiseensa liittyvää vapaaehtoistyötä.

Ajan henkeä kuvastaa poliittinen slogan: "Kukin kykyjensä mukaan – kaikki yhdessä."

2040

Idän kollektivistiset arvot leviävät: yhteisön eteen toimimista ihannoidaan.

Arvomaailman muutos: ihmistä ei arvota **työstatus tai materiaallinen omaisuus. Mikon yrityksen tehtävänä on erityisesti tuottaa ympärilleen terveyttä.**

 Mikon omatoimisuus luo uutta taloudellisesti arvokasta toimintaa: yhteiskunnallinen yritys on helppo perustaa!

2050

 Emilia ajattelee Suomea ekosysteeminä, jossa Mikon hyvinvointi tukee myös hänen ja läheisten hyvinvointia.

Ihmiset viettävät aikaa naapureidensa seurassa monta kertaa viikossa. Lähiyh-teisöjen rooli ja merkitys kasvaa, joka lisää terveyttä ja tasavertaisuutta.

Lähes kaikilla on mahdollisuudet ja koulutus toimia oikein. Siksi oikeuslaitos ei lähtökohtaisesti rankaise väärin tekemisestä vaan opastaa tekemään toisin.

Inhimillisen tuen kannustinjärjestelmä: kerää kannustuspisteillä alennuksia auttamalla muita.

 Mikko kilpailuttaa yhtiöt jotka laskevat hänelle pisteitä. Hän voisi myös valita jäädä järjestelmän ulkopuolelle.

Kansaa edustavat yksilöt alkavat tajuta oman itsensä kautta hyvän rakentamista: poliittiset ideat lähentyvät toisiaan.

Eettinen rahoitushybridi: yhteiskunta-rahoituksen mahdollistava malli syntyy lainsäädännön avulla. Julkinen ja yksityinen, kolmas sektori ja kunta mukana.

 Mikon koko vertaisryhmä on hyväksynyt sen, että talouskasvun aika päättyi 2000-luvun alkuvuosiin. Naapurustossa sallitaan työn vähentäminen ja ajankäyttö oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyviin aktiviteetteihin.

 Emilian lasten koulussa tehdään suuri koulureformi. Vapaaehtoistyö on keskeinen osa opintosuunnitelmaa.

Aikapankeista kehittyy ansiotyön ja kansalaistyön symbioosi.

Ihmisiä kannustetaan yhteisomistajuuteen, yhteisten tilien ja yhteisvakuutusten perustamiseen osuuskuntamallisia yrityksiä tukemalla.

Jokaisella on oikeus löytää omia kykyjä vastaava paikka. Lähtökohtana on yksilöiden hyvinvointi. Huomioon otetaan: koettu terveys, voimavarat, henkinen hyvinvointi, kyvyt ja osana yhteisöä oleminen.

 Mikon ruokavalio sisältää lähinnä kasviksia.

Erityisryhmien laitoksista luovutaan.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi päätöksenteon pohjana: terveystieteiden BKT:n sijaan.

 Emilia asuu talossa, jossa hän pitää vapaaehtoisesti myös huolta muutamasta ikääntyneestä. Ympäri Suomea rakennetaan monimuotoista, omavastuullista asumista.

Julksen keskustelun argumentit vetoavat tyypillisesti terveysvaikutuksiin.

Työterveydenhuolto on lakkautettu hyödyttömänä.

Välittäminen on kouluaine Emilian lasten koulussa.

2030

2040

2050

Uuskuuselaisen yhteiskunnan ABC

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ: Yhteisöllinen asuminen ja talojen ostaminen porukalla on yleistynyt. Palveluasunnoissa asuu myös hyväkuntoisia.

KOULU: Ryhmätyötaidot korostuvat koulumaailmassa. Oppilaat opettelevat myös muiden opettamista. Ekosysteemiajattelumallia opetetaan antamalla luokalle yksi arvosana, jota oppilaat voivat verrata muihin luokkiin.

TYÖELÄMÄ: Työttömyys on lisääntynyt työn automatisoitumisen myötä. Ihmisten työviikko on lyhyt, sillä hyvinvoivien työntekijöiden uskotaan tuottavan tehokkaampia ja luovempia ratkaisuja. Työnohjaajia ja työyhteisöä kannustetaan auttamaan ja tukemaan toisiaan, jotta organisaatio toimisi mahdollisimman tehokkaasti.

TOIMEENTULO: Ihmisillä on pääosin yksi työ, jonka lisäksi he saattavat tehdä vapaaehtoistyötä, kuten opettamista kartuttaakseen taitojaan. Työttömät voivat tienata perustuen päälle yhteiskunnallista palkkaa, jonka saa toimiessaan aktiivisesti esimerkiksi ikääntyviä avustavassa vapaaehtoisorganisaatiossa. Osa elää vakituisesti työttömyystuen ja kansalaispalkan varassa.

YHTEISÖT: Työkaverit ovat läheisiä ja ydinperheen lisäksi moni asuu kämppisten kanssa.

KAUPUNGIT: Kaupunkisuunnittelussa on mietitty erityisesti vuorovaikutuksen mahdollistavien tilojen luomista. Kaupungeissa on muun muassa yhteisiä olohuoneita.

VAIKUTTAMINEN: Pääasiallisia vaikuttamiskeinoja ovat poliittisten päätösten ideointi-työpajoihin osallistuminen, yhteiskunnallisen vapaaehtoistyön tekeminen ja muiden auttaminen.

IHMISET TERVEYSTOIMIJOINA: Terveystuottaminen käsitetään ennen kaikkea osallistumisena yhteiseen tekemiseen, toimintaan ja kaikkia koskevien ongelmien ratkaisuun. Kolmannen sektorin toimintaan osallistuminen on erittäin yleistä.

TERVEYSPALVELUJÄRJESTELMÄ: Pieniä vaivoja pyritään hoitamaan tukemalla elintapamuutoksia ja psyykkisiä sairauksia löytämällä lääkityksen lisäksi vertaismentori sairastuneelle. Vapaaehtoistyön ja jakamistalouden ansiosta sosiaalityön kustannukset ovat pienentyneet ja on voitu panostaa terveydenhoidon kehittämiseen. Jos julkinen sektori ei korvaa jotain hoitoa, voi siihen hakea aina joukkorahoitusta.

TERVEYDEN INNOVAATIOT: Ihmisten tavaratalo on hyvinvointikeskus, jossa apua tarvitseva voi keskustella psykologin kanssa, joka sosiaalietuuksien sijaan saattaa päätyä ohjaamaan asiakkaan hänelle sopivaan yhteisöön. Ihmisten tavarataloa käyttävät erityisesti ne, jotka eivät tiedä mitä hakea tai eivät kykene hakemaan apua.

TERVEYSBISNES syntyy yksityisten hyvinvointivalmentajien tarjoamista palveluista.

Uuskuuselaisessa yhteiskunnassa valinnanvapaus laajenee seuraavissa terveyden tekijöissä.

Terveyden portinvartijat uus- kuuselaisessa yhteiskunnassa

Kansalainen

PALVELUJEN SUUNNITTELIJA ja käyttäjä, joskus ohjaaja ja työntekijä. Vapaaehtoistyö korostuu.

Lähiyhteisöt

ERILAISET LÄHIYHTEISÖT vastaavat palveluiden ja ja resurssien jakamisesta. Ne ovat vastuussa jäsentensä terveydestä.

Ministeriöt

VALTION ERI VIRASTOJEN ja ministeriöiden yhteistyö on keskeistä terveyden kulttuurin syntymisessä.

Liitot ja järjestöt

OHJAAVAT VAPAAEHTOISTOIMINTAA, joka korvaa osittain sosiaalipalveluja. Tarjoavat esimerkiksi mentorikoulutuksia ja kuntoutuksen seurantaa.

Huomionarvoista vuonna 2015

TERVEYTEEN LIITTYVÄT VIHELIÄISET ONGELMAT, joita ei voida ratkaista yksittäisillä projekteilla, kuten hankkeilla tai IT-hankinnoilla, vaativat kokonaisvaltaisempaa näkemystä terveyteen. Terveyttä voi tuottaa laajemmin kuin yhden politiikka-sektorin sisällä. Se voi sisältyä kaikkeen poliittiseen päätöksentekoon. Yhteinen terveytemme voi olla myös koko yhteiskunnan toimintaa suuntaava tavoite, jonka avulla varmistetaan terve ja elinvoimainen yhteiskunta.

OSALLISTUMINEN JA YHDESSÄ TEKEMINEN parantavat hyvinvointiamme. Jakamalla vastuuta useammille, terveyden ylläpitäminen tehostuu. Ihmisten osallistuminen suunnitteluun ja terveyden tuottamiseen lisää jokaisen mahdollisuuksia olla hyödyksi ja viestiä tarpeistaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Uuskuuselainen yhteiskunta toimii siis sekä tehokkaammin että inhimillisemmin kuin vuoden 2015 suomalainen yhteiskunta.

Sankarilääkärit

Asiantuntijuus tukee terveysvalintoja

KIINNOSTAVAA

- Elinympäristön muokkaus vaikuttaa ihmisten valintoihin
- Kustomoitu tieto on vaikuttavaa tietoa
- Valintaympäristön portinvartijoiden oltava mukana hyvän valinnan tukemisessa

TÄRKEIMMÄT ASKELEET

- Käyttätymistieteiden tutkimustulosten tehokas hyödyntäminen
- Portinvartijoiden eli työpaikkojen, koulujen ja kaupunkien sitouttaminen positiivisten valintojen tukemiseen
- Valintatilanteiden ja todellisten vaihtoehtojen tunnistaminen

Miten rajoitamme terveydenhuollon kustannusten kasvua ja pidämme silti yllä lääke- ja potilasturvallisuutta? Millaisia uusia keinoja on tukea ihmisten hyviä valintoja? Mikä on yksilöiden rooli terveyden syntymisessä?

SANKARILÄÄKÄRIT-SKENAARIOSSA KÄYTTÄYTYMISTIEDEIDEN JA LÄÄKETIEDEEN ASIAANTUNTIJOILLE ON ANNETTU MERKITTÄVÄSTI POLIITTISTA VALTAA IHMISTEN ARKEA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TEKEMISESSÄ. YHTEISKUNNASSA ON HAVAITTU, ETTÄ SUURIIN TERVEYSEROIHIN EI ENÄÄ OLE VARAA. SIKSI HOITOVETOISET POLITIIKAT OHJAAVAT MONIPUOLISESTI IHMISTEN ARKISTA PÄÄTÖKSENTEKOA.

Miten terveys ymmärretään?

TERVEYS on ihmisten toimintakyvyn takaaja: se on sijoitus yhteiskunnan kukoistuksen varmistamiseksi.

Mikä on teknologian rooli?

TEKNOLOGIAA käytetään hyväksi monipuolisten ennaltaehkäisevien interventoiden tekemiseen.

Miten politiikka vaikuttaa?

POLITIIKAN MERKITYS on keskeinen skenaariossa. Tiukalla politiikkaohjauksella on rakennettu selkeät raja-aidat, joiden sisällä yksilöt tekevät punnittuja valintoja.

ja jotta kuntoutumista tukevat ratkaisut voitaisiin sitoa jokaisen asiakkaan arkeen. Joitakin saatetaan esimerkiksi muistutella fysioterapiasta puhelinsoitolla, kun taas toisten fysioterapia on suunniteltu heidän mielisarjansa jakson pituiseksi. Etenkin kuntoutuksessa yksilöllisten ja yksilöä motivoivien ratkaisujen löytäminen on tärkeää.

Jokainen hoitoa saanut antaa hoidosta välitöntä palautetta, jonka avulla palveluiden laatua pyritään parantamaan. Kokemukseen perustuva palautetieto on kaikkien nähtävällä ja sitä käytetään aktiivisesti terveydenhuollon parantamisessa ja tehostamisessa. Ihmisten motivaation tunteminen on tärkeää erityisesti kuntoutuksen onnistumisessa.

Työpaikkaterveyttä kohennetaan yrityksille ja työntekijöille suunnattujen kannustavien vakuutusjärjestelmien avulla. Työntekijänsä terveenä pitävien yritysten on esimerkiksi mahdollista saada tapaturmavakuutuksia halvemmalla. Paljon työpäivänsä aikana liikkuvia työntekijöitä palkitaan. Monilla työntekijöillä on yrityksen kustantama aktiivisuutta mittaava tekoluomi, jonka lukemista voi saada bonuksia. Liikkuvat tasot ovat pakollisia kaikilla työpaikoilla ergonomisten työskentelyasentojen varmistamiseksi ja tupakointi sekä alkoholin käyttö on laitonta työaikana. Työuupumusta on pyrit-

ty hillitsemään työpareilla ja lyhyemmällä työviikolla, sillä töiden automatisoituminen on lisännyt vapaana olevaa työvoimaa. Monet työt ja toimenkuvat ovat automatisoituneet. Vuonna 2050 suurin osa työnantajista investoi työterveyskyselyihin ja terveelliseen työympäristöön. Poissaolot ovat vähentyneet terveellisempien elämäntapojen myötä.

Kouluissa opiskelijoille opetetaan yhteiskunnan lisäksi paljon heistä itsestään. Koulun tarkoitus on auttaa yksilöitä ymmärtämään itseään ja yhteiskuntaa paremmin, jotta optimaalinen kehittyminen olisi mahdollista. Esimerkiksi muistamiseen liittyy oma opintokokonaisuus, jossa käydään läpi aivojen toimintaa ja miten siihen voidaan vaikuttaa. Lisäksi kouluissa käydään läpi yhteiskunnan sääntöjä ja käytäntöjä, jotta kaikilla valmistuvilla olisi selkeä kuva yhteiskunnan toiminnasta ja motivaatio toimia yhteisten sääntöjen mukaan.

SANKARILÄÄKÄRIEN MAAILMASSA poliittiset päätökset ohjaavat ihmisten toimintaa. Teknologiaalla on keskeinen rooli sekä päätöksenteossa että ihmisten arjessa. Yhteiskunnassa on paljon asiantuntijoita, joiden avulla terveyttä tehdään sysäämällä ihmisiä kohteliaasti kohti hyviä valintoja. Skenaariossa keskeisiin haasteisiin vastataan seuraavilla keinoilla:

- **Tietojohtaminen**
- **Ekoterveys**
- **Tuuppausyhteiskunta**

Muutosvoimat Sankarilääkäreiden maailmassa

Tietojohtaminen

TIETOJOHTAMINEN-AJURI korostaa asiantuntijatiedon ja kerätyn tiedon hyödyntämistä hallinnossa. Asiantuntijoilla on keskeinen asema yhteiskunnassa.

Terveyttä luonnosta

RUOKAAN JA YMPÄRISTÖÖN on panostettu terveyden tuottamisessa. Ennaltaehkäisy toimii skenaariossa ekologisuuden viitekehityksessä. Kyse on positiivisen valinnanvapauden mahdollistamisesta.

Tuuppausyhteiskunta

SKENAARION YHTEISKUNNASSA yritetään aktiivisesti helpottaa hyviä terveyspäästöksiä madaltamalla kynnystä niiden tekemiseen ja hankaloittamalla huonojen terveyspäästösten tekemistä.

2018

Älyesineiden ja älyinternetin kehitys alkaa isoilla investoinneilla. Mukana muun muassa Tiedon keskittämisen työkalut, EU, valtio, IBM, Microsoft, Elisa, Tekes ja Sitra.

Mikkoa ahdistaa se, että Suomi ei näytä selviävän jatkuvasti kasvavasta hoidontarpeen lisääntymisestä. Mikko ehdottaa blogissaan, että palvelurakennetta kevennetään ja siihen kehitetään uusia osia.

2020

Genomitiedon avulla perinnölliset riskitekijät on kartoitettu ja manipuloitu pois. Mikko voi hankkia lapsia vaimonsa kanssa huolimatta tämän suvussa esiintyvistä vakavasta perinnöllisestä sairaudesta.

Uusi Nokia käyttäytymistieteellisestä biometriikasta.

Yhteiskunnallinen *social impact* -rahasto etsii halpoja tapoja tehdä kaikille parempaa terveyttä.

Havainto: ympäristöongelmat ovat suurin globaali terveysriski.

Energia-yhtiöt toimivat aktiivisesti ilmastotutkimuksen ja ilmastoinnovaatioiden parissa.

Mikon työnantaja keskittyy energifiiksuun palveluliiketoimintaan.

Taluskriisiä ryhdytään ratkaisemaan investoinnein, jotka parantavat energiatehokkuutta, vähentävät ympäristön kuormitusta ja luovat sosiaalista koheesiota.

Laaja kansainvälinen tutkimus osoittaa luonnon terveysvaikutukset kaikille ikäryhmille: Uudet rakentamismääräykset astuvat voimaan. Niissä on huomioitu puistojen tärkeys ja meluhaittojen torjunta.

15-vuotias Emilia on mukana sosiaalisen median valtavassa muovibotikotissa: kaupat ryhtyvät tarjoamaan ei-synteettisiä vaihtoehtoja.

Lähiohjaus on uusi terveydellisen toiminnan ohjaamisen tapa: ympäristöä säännellään aiempaa useammin terveysnäkökulmasta.

Tarvittaessa annettava hoito perustuu täysin Mikon geneettiseen ja käyttäytymisperusteiseen taustaan.

Mikon käyttäytymisdatan perusteella hänelle on rakennettu hintaprofiili lähikauppaan, Mikko on ollut kolme vuotta tupakkalakossa, ja siksi savukkeiden ostaminen tulisi maksamaan hänelle omaisuuden.

Kansalaisilla on geneettinen data, jonka avulla henkilöille on ohjelmoitu standardit: genotyyppien mukaan räätälöityä hoitoa.

2018

2030

Lakimuutoksia: Tietoja voidaan yhdistää eri lähteistä. Tietosuoja eri toimijoiden välillä muuttuu.

Mikon hyvinvointitieto kulkee palveluista toiseen Mikon mukana, eikä kasaudu tiedon tuottajan tai palveluntarjoajan varastoon.

2040

Terveysasemaverkkoa harvennettu: monet palvelut toimivat etävalvonnan ja -palveluiden avulla.

Emilian kotia käytetään toimistona ja pihaa kaupungin kasvihuoneena. Muutenkin tilojen resurssi- viisas käyttö on yleistynyt yhteiskunnassa.

2050

Sosiaalinen ja terveyteen kannustava hoito hoituu aina automaattisesti.

Suomalaisten terveyden koontitieto yhdistyy kansainväliseen tietopankkiin.

Mikon vakuutusmaksut on räätälöity Big Datan avulla.

Ympäristökatastrofi vaikeuttaa globaalin logistiikkaketjun toimintaa.

Emilia majoittaa ilmaistopakolaisia kotonaan väliaikaisesti. Keskustelu mediassa on vilkasta. Suomessa ymmärretään paremmin terveyden ja luonnon hyvinvoinnin yhteys.

Viherrakenteet ovat aina osa rakentamista.

Energiaomavaraisuus: henkilökohtaiset ja laitekohtaiset aurinkokennät käytännössä ainoa energian keräämisen tapa.

Lähiruoan tuottamista tuetaan muun muassa kiinteistöveron alentamisella, jotta jokaisella suomalaisella olisi mahdollisuus ostaa tuoretta ruokaa elintasosta riippumatta.

Emilian mielestä niukuudessa eläminen on trendikästä.

Lastenlasten tultua maailmaan Mikon elämässä on tapahtunut muutos. Hän ottaa ympäristöarvot kaikissa päätöksissään huomioon.

EU-strategiaan kirjoitettu suositus luontoon perustuvasta hyvinvoinnin edistämisestä näkyy Mikon elämässä esimerkiksi erinomaisina sienestysapplikaatioina, jotka ovat ilmaisia.

Emilian isälle, jonka kunto on viime aikoina huonontunut, tarjotaan terveysvälinelainaamosta sähköpyörää.

Mikon omistamassa rautakaupassa työpaikkaterveyttä kohennetaan työntekijöille suunnatun kannustinjärjestelmän avulla.

Ruokatutkijat ja asiantuntijat ovat muutosvetureita: tutkittuun tietoon perustuva ohjausmekanismien rakentaminen.

Emilia hakee töitä tietoanalyysiyrittäjä Serefonicalta, koska yrityksellä on hyvä terveysmaine.

Emilia saa diagnosilaitteen ilmaiseksi vakuutusyhtiöltä vakuutusmaksun alentamista vastaan.

Palveluissa satsattu seulontoihin ja kuntoutukseen sekä asiakkaiden motivointiin pelkän intervention lisäksi.

Yhteiskunnassa pärjäävät yritykset, jotka tekevät työntekijöistään terveempiä.

Palkoista osa menee varastoon tulevaisuuden terveydenhoitoa varten.

Terveysvaikutusmuotoinen vakuutusmalli.

2030

2040

2050

Sankarilääkäreiden ABC

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ: Viheralueita käytetään paljon varsinkin kuntoutustyössä, sillä ulkoilma ja luonnonomainen ympäristö ovat hyväksi mielenterveydelle. Kaikki kansalaiset on haastettu mukaan kaupunkiviljelyyn ja lähiruuan tuottamiseen kiinteistöverohelpotuksilla. Näin on tarkoitus varmistaa, että tarjolla on hyvää ja terveellistä lähiruokaa huokeilla hinnoilla.

KOULU: Kouluissa terveelliset elämäntavat on huomioitu niin oppiaineissa kuin kouluruuassakin. Erityisesti liikuntaa ja terveys-tietoa on paljon ja kouluruoka on kasvispainotteista. Liikuntaan kannustavia pelihalleja on useissa kouluissa ja monet oppitunnit pidetään seisten.

TYÖELÄMÄ: Työpaikoilla liikkuvat tasot ja selkävaivaisia huomioivat tuolit ovat pakollisia. Tupakoiminen työaikana ei ole sallittua ja usein työruokaloissa epäterveellinen ruoka on kalliimpaa. Lisääntynyttä työttömyyttä on ratkaistu jakamalla työtä uudelleen niin, että samaa työtä tekee useampi henkilö. Näin työaika on lyhenty-nyt yksittäisellä henkilöllä.

TOIMEENTULO: Osa ihmisistä on päivätöis-sä, mutta myös työttömyys on yleistynyt. Työttömien sosiaalietuusjärjestelmää on muutettu niin, että peruselintaso turvataan osittain ei-rahallisesti: julkisen liikenteen alennuslipuilla, alennuksilla terveellistä ruokaa tarjoavissa lounasravintoloissa sekä tarjoamalla terveyspalveluja.

YHTEISÖT: Muistuttavat hyvin paljon nykyi-siä. Eläkeläisten ja etenkin työttömien elä-mä on aiempaa sosiaalisempaa, kun arkiset ja yhteiset ruokailut ja liikunta-alennukset ovat lisänneet kohtauspaiikkoja. Lähiruuan suosimisen myötä kaupunkiviljely-yhdis-tykset ja maanviljelijöiden yhteisöt ovat yleistyneet.

KAUPUNGIT: Kaupungeissa on panostet-tu kattaviin pyöräteihin ja liikunnallisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksien suosimi-seen baarien sijaan, kuten kiipeilysaleihin ja pingishalleihin.

VAIKUTTAMINEN: Yhteiskuntaan vaikutta-minen tapahtuu palautteen annon avulla, joka esitetään muiden tietojen tapaan reaaliajassa kaikille.

IHMISET TERVEYSTOIMIJOINA: Asiantuntijat tukevat ihmisten hoitosuunnitelmaan tekoa, työhyvinvoinnin kehittämistä ja yhteiseen ruuantuotantoon osallistumista sekä rahal-lisesti että muilla tavoilla. Näin mahdolli-simman moni voi osallistua oman terveyden tuottamiseen.

TERVEYSPALVELUJÄRJESTELMÄ: Palveluissa on satsattu seulontoihin, kuntoutukseen ja hoito-ohjelman noudattamisen motivoimi-seen. Pitkäaikaishoidon puolella teknologian avulla on vapautettu työntekijöitä kuun-telu- ja tukitehtäviin ja työntekijät kokevat vastuuta asiakkaidensa pärjäämisestä. Jokainen hoitoa saanut antaa aina hoidosta välitöntä palautetta, jonka avulla palvelui-den laatua pyritään parantamaan.

TERVEYDEN INNOVAATIOT: Reaaliaikainen älyteknologia varoittaa riskeistä.

TERVEYSBISNES syntyy fyysistä toimintaky-kyä ylläpitävästä teknologiasta ja etähoita-misen mahdollistavista ratkaisuista.

Sankarilääkärien maailmassa valinnanvapaus laajenee seuraavissa terveyden tekijöissä.

Terveyden portinvartijat Sankarilääkärien maailmassa

Asiantuntijat

TERVEYDEN ASIAANTUNTIJAT ohjaavat vahvasti terveyspolitiikkaa. Liitoista ja järjestöistä löytyy myös kokemusasiantuntijoita.

Vakuutusyhtiöt

TOIMIVAT YHDESSÄ työpaikkojen ja julkisen sektorin kanssa työntekijöiden terveyden edistämiseksi ja terveystietojen tuottamisessa. Motivoivat ihmisiä terveeseen käyttäytymiseen.

Kaupat ja kahvilat

KAHVILAT, RAVINTOLAT JA KAUPAT varmistavat, että terveellinen ruoka on kaikille saatavilla.

Valtio

VALVOO JA REAGOI AKTIIVISESTI ympäristö- ja terveysuhkiin. Valtio myös ohjaa ihmisten käyttäytymistä sysäävillä kannustinjärjestelmillä.

Huomionarvoista vuonna 2015

MEILLÄ ON JO NYT paljon tietoa siitä, miten olemassa olevaa järjestelmää voitaisiin muokata hyviä valintoja paremmin tukeväksi. Tällä hetkellä kaikilla yhteiskuntamme jäsenillä ei ole mahdollista valita terveellisiä elämäntapoja, sillä ne syntyvät yhteisöissä ja vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa, eivät tyhjästä. Yhteisillä säädöksillä, käytännöillä ja hintapolitiikalla tuetaan positiivista kehitystä ja mahdollistetaan valintojen tekeminen. Haasteena on se, miten tieto tutkimuksista saadaan päättäjille ja miten voidaan kokeilla nopeasti erilaisia toimintamalleja.

SKENAARIOSSA ON KYSE siitä, että yhteiskunnassa onnistutaan tukemaan kaikkien terveysvalintoja siten, että jokaisella meistä on lähes yhdenvertainen mahdollisuus tehdä terveellisiä valintoja taustasta, koulutuksesta, elämäntilanteesta tai asuinpaikasta riippumatta. Kun terveellisten valintojen tekeminen helpottuu, terveys siirtyy taka-alalle: yhteiskunta voi hyvin, mutta terveys ei ole päällimmäinen asia. Sankarilääkäreiden yhteiskunta on hyvinvoiva yhteiskunta pääsääntöisesti ilman, että terveyttä tai sairautta aktiivisesti tuodaan esille.

Epilogi: Älykoteja ja demokratiaa

– Terveysten valinnanvapaus vuonna 2050

TERVEYDEN TULEVAISUUDET -tutkimuksessa kysytään, kuinka on mahdollista rakentaa palvelujärjestelmiä, jotka tukevat ihmisten terveyteen liittyviä valintoja. Valinnanvapauden ymmärtäminen on tärkeää, koska valinnanvapaus liittyy keskeisesti ihmisten henkilökohtaiseen liikkumavaraan oman terveytensä suhteen. Tutkimuksen pohjaselvityksessä (Demos Helsinki 2014) havaittiin, että suurin osa nykyajan sairauksista liittyy elämäntapoihin ja niistä muodostuviin terveyshaittoihin.

Ihmisten arkisten valintaympäristöjen merkitys terveydelle on korostunut. Monet yhtä aikaa vaikuttavat ilmiöt kuten yksilöllistyminen ja edullisten kulutus tuotteiden lisääntyminen ovat lisänneet suurelle osalle ihmisistä saatavilla olevien asioiden määrää, ovat ne sitten tavaroita, palveluja, uusia sosiaalisia piirejä, elämäntapavalintoja tai oma asuin- ja elinympäristö.

Nykyisin, vuonna 2015, suomalaisessa terveyden valinnanvapauskeskustelun yti-

messä on idea terveystalouden valinnasta. Kuluttajuuden vahvistuminen ja yksityisen terveystalouden kasvu näkyvät tässä keskustelussa. Nyt peräänkuulutetaan ihmisen oikeutta saada laadukasta terveystaloutta haluamaltaan palveluntuottajalta, oli se sitten julkinen tai yksityinen.

Terveydelle keskeisten valintojen näkökulmasta terveyden valinnanvapaudessa ei kuitenkaan ole kyse yksittäisen palveluntuottajan tai hoitavan henkilön valinnasta. Kokonaisuuden kannalta valinnanvapaus on mahdollisuutta ja tukea terveelliseen ja mielekkään arjen rakentamiseen itselle. Valinnanvapaus on kykyä ymmärtää tarjolla olevia vaihtoehtoja, niiden eroja ja merkitystä itselle ja omalle terveydelle, asettaa omaan elämään liittyviä tavoitteita ja tehdä päätöksiä useamman kuin yhden todellisen vaihtoehdon väliltä.

Esimerkiksi yksityisten terveystaloutten lisääminen ilman hintasääntelyä tai taloudellista tukea niiden hankintaan ei lisää todellisia valintamahdollisuuksia suurelle osalle kansalaisista. Yksityisen

terveystalouttaluksen lisääminen on valikoivaa valinnanvapautta: se toteutuu niille, joilla on hankintaan tarvittava taloudellinen resurssi. Samoin terveystalouttaluksen järjestelmän ulkopuolella kasvanut terveyden kuluttajamarkkina älypuhelinsovelluksineen ja mittareineen voi päätyä lisäämään niiden terveyttä, jotka ovat en-tuudestaan terveimpiä. Terveyden valinnanvapauden näkökulmasta on syytä kiinnittää lisääntyvästi huomiota siihen, kenelle uudet resurssit kohdentuvat ja mitä voidaan tehdä erilaisten voimavarojen tasaamiseksi.

Tulevaisuudessa terveyden edistämisessä on yhä enemmän kyse terveyden tärkeistä valinnoista ja niihin vaikuttamisesta – ja yhä vähemmän terveystalouttaluksen järjestelmästä. Terveystalouttaluksia ja niitä tuottavien ammattilaisten osaamis- ja tarpeita tarvitaan jatkossakin. Tarve uusien voimavarojen käyttöönotolle terveyden edistämiseksi on kuitenkin juuri nyt akuutti.

SKENAARIOTYÖN POHJALTA voidaan nimetä kolme muutosta, jotka luovat mahdollisuuksia terveellisempään elämään useammalle:

1. Ennaltaehkäisy ekosysteemin uudistaminen. Tarvitaan harppauksellista näkökulman muutosta: Ennaltaehkäisy luo kokonaan uuden markkinan, jolle on globaali kysyntä. Uudet toimijat ovat kodin, kaupunkien ja arjen ratkaisujen kehittäjiä ja palvelutarjoajia.

2. Ihmislähtöinen terveysajattelu osaksi elinkeino-, innovaatio- ja tutkimuspolitiikkaa. Terveiden edellytysten vahvistaminen edellyttää lisää ymmärrystä käyttäytymisenmuutoksesta ja megatrendien vaikutuksesta terveyden edellytyksiin. Tutkimuslaitosten, sijoittajien, yrityshautomoiden ja kehitysohjelmien kyvillä tarttua terveyden muutoksiin ja luoda uutta tietoa ja ratkaisuja on ratkaiseva merkitys.

3. Kuntapäätäjät ja julkinen terveydenhuolto edistämään terveyttä ja osallistumista, ei vain sairaanhoitoa. Kunnille ja sosiaali- ja terveydenhuollolle tarjoutuu uusi rooli terveyden ja osallistumisen, ei vain

sairaanhoidon resurssien ja prosessien johtajana. Myös järjestöt ovat tärkeitä osallistumisen uudistajia.

Ihmisten toimintaa rakentavat tekijät ovat vuorovaikutuksessa.

TERVEYS RAKENTUU yksilön, lähiyhteisöjen ja ympäröivien rakenteiden vuorovaikutuksessa (ks. myös Demos Helsinki 2014). Ihmiset tekevät jatkuvasti tiedostamattaan ja tietoisesti pieniä ja suuria päätöksiä, joilla on vaikutusta terveyteen.

Valinnanvapauden kannalta olennaista on: miten paljon vapautta ihmisillä on valintojen tekemiseen sellaisilla elämän osa-alueilla, jotka liittyvät terveyteen? Minkälaisia resursseja tarvitaan, että voi päästä valinnan piiriin (esimerkiksi

täysi-ikäisyys, tieto, raha tai asuinalue)? Minkälainen valintaympäristö vapauksista muodostuu ja mikä on sen suhde terveyteen?

Skenaariot näyttävät, että vuonna 2050 ihmisten terveyteen liittyvä valintaympäristö voi muovautua hyvin erilaiseksi kuin se on tänään. Tulevaisuudessa valinnanvapaus voi laajentua sellaisilla elämän osa-alueilla, joissa sitä on totuttu pitämään hyvin vähäisenä ja supistua sellaisilla elämän osa-alueilla, joissa valinnanvapaus on vielä tänään hyvin laajaa. Esimerkiksi elämänhallinnan tueksi kaikille tarjottavat palvelut lisääntyvät merkittävästi nykyisistä Uuskuuselaisessa yhteiskunnassa kun taas esimerkiksi liikunnan välttäminen on vuonna 2050 hankalampaa kuin tänään *Sankarilääkärit*-skenaariossa. *Sankarilääkärit*-skenaarion tuuppausyhteiskunta kaventaa terveydelle haitallisten valintojen mahdollisuutta, mutta samalla tuo tasa-arvoisemmin terveydelle edullisia valintoja esimerkiksi liikkumisen tai ravinnon suhteen kaikkien ulottuville muovaamalla ihmisten fyysistä ja virtuaalista elinympäristöä. Skenaarioissa valintojen tekeminen ja niiden tukeminen on erilaista.

SKENAARIOT EROAVAT TOISISTAAN sen suhteen, mitkä terveyden valintaympäristön tekijöistä ovat tulleet merkittäviksi. Esimerkiksi *Uuskuuselaisessa yhteiskunnassa* panostetaan ihmisten terveyteen liittyvän tietotaidon kasvattamiseen: vuorovaikutustaitoihin ja itsetuntemukseen. *Avoin terveys* -skenaariossa terveyden valintoja tuetaan tuomalla omaa terveyttä koskevaa tietoa ihmisten ulottuville.

Skenaarioissa koettu terveys voi lisääntyä niin, että yksilöt tulevat yhä tietoisem-

miksi itsestään ja omasta tekemisestään. Terveys voi lisääntyä myös muulla tavoin: kun sitä edistävät asiat tai hoito tulevat osaksi elinympäristöä ja muuttuvat huomaamattomiksi rutiineiksi. *Sankarilääkärit*-skenaarion tuuppausyhteiskunta tai *Avoin terveys* -skenaarion älykodit ovat esimerkkejä tästä. Lisäksi sosiaalisten tekstien merkitys valinnoille voi vahvistua nykyisestä. Näin on esimerkiksi *Avoin terveys* -skenaariossa, kun yksityisyyden rajat muuntuvat ja omaa terveyttä ja hy-

vinvointia koskevan tiedon näkemisestä ja jakamisesta tulee arkista tai terveysaiheet vertaisyhteisöt tulevat terveyden ylläpidon kannalta keskeisiksi. *Kyvykkäiden demokratia* -skenaariossa terveys on väline osallistumiselle.

Osallistumista ja käyttäytymismuutosta toimintapolitiikoissa tutkineen professori **Peter Johnin** (2013) mukaan yhteiskunnat eivät ole kyenneet vaikuttamaan yksilöiden käyttäytymiseen kolmesta syystä. Ensiksi, niillä ei ole todellista tietoa toimivista käytännöistä eli siitä, miten käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa. Toisekseen, arjen rutiinit ja tavat pitävät kansalaisia voimakkaassa otteessaan. Kolmanneksi, julkisella sektorilla vallitsee konservatiivinen ja hidasliikkeinen toimintakulttuuri, joka estää ketterät ratkaisut.

Skenaariot näyttävät erilaisia ratkaisuja näihin ongelmiin. Avoin data, kansalaisvalta, mahdollisuuksien määrän kasvattaminen ja toimintakyvyn tukeminen ovat kaikki erilaisia tapoja lisätä yksittäisen ihmisen terveyttä ja kykyä osallistua niin oman terveytensä kuin palveluiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen. Motivaatiota terveemmän yhteiskunnan rakentamiseen on työstettävä nykyistä laajemman toimijajoukon kanssa, jotta näistä terveyden uusista ratkaisuista tulisi totta. Siksi uusista terveyden tuottamisen keinoista pitää puhua juuri nyt.

	LAAJENTUNUT	KAVENTUNUT
KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIA	Vaikuttamismahdollisuudet Osallistuminen priorisointiin Palvelut	Terveyden palvelujen tarjonta voi olla joillain alueilla kapea
AVOIN TERVEYS	Tiedon luovuttaminen ja hallinta Tiedonsaanti omasta terveydentilasta Asunnoissa oleva teknologia kokooa terveystietoa	Terveysvaikutustiedon välttäminen Omaa terveydentilaa koskevan tiedon välttäminen Yksityisyys Yksityisomistajuus
UUSKUUSELAINEN YHTEISKUNTA	Joustava työ Uudet terveyttä tukevat tuotteet ja palvelut asumisessa ja ravitsemuksessa	Muiden kuin terveyttä maksimoivien valintojen tekeminen vaikeutunut koko yhteiskunnassa. Osallistumattomuus on vaikeampaa
SANKARILÄÄKÄRIT	Positiivisten valintojen tekeminen tullut helpomaksi kaikille, erityisesti huono-osaisimmille	Sääntely kaventaa kuluttajan valtaa suhteessa epäterveellisiin tuotteisiin

Valinnanvapaus yhteiskunnan eri osa-alueilla vuonna 2050 verrattuna vuoteen 2015.

Miten skenaariot rakennettiin?

SKENAARIOTYÖN AINEISTONKERUU toteutettiin syksyllä 2014 ja raportti kirjoitettiin aineiston pohjalta kevään 2015 aikana. Skenaarioaineiston keruuta edelsi pohjaselvityksen laatiminen. Terveiden tulevaisuudet -pohjaselvitys julkaistiin marraskuussa 2014. Skenaariotyössä käytettiin lukuisia menetelmiä ja lähestymistapoja, kuten toimintaympäristön skannausta (*Environmental Scanning*), vision määrittämistä, skenaarioita, tulevaisuuskuvia ja *Delfoi-kyselyä*. Skenaarioaineiston kokoamisessa keskeinen työvaihe oli osallistuvat backcasting -työpajat, joita järjestettiin viisi Helsingissä ja yksi Kajaanissa syksyllä 2014.

1. Toimintaympäristön tarkastelu ja Delfoi-tutkimus

TOIMINTAYMPÄRISTÖN TARKASTELU tehtiin tuottamalla monipuolinen *Terveiden tulevaisuudet* -pohjaselvitys (Demos Helsinki 2014). Raportti kuvaa kattavasti ihmislähtöisen terveyden nykytilaa, mer-

kittäviä muutostekijöitä sekä mahdollisia tulevaisuuden suuntia.

Delfoi on iteratiivinen ja pseudoanonyymi, asiantuntijoille suunnattu tulevaisuussuuntautunut survey-menetelmä. Tässä hankkeessa sitä käytettiin tukemaan skenaariotyötä ja -työpajoja sekä ennen että niiden jälkeen. Delfoi-kyselyn ensimmäisessä osassa tiedusteltiin skenaariotyöpajojen lähtökohtien avulla näkökulmia, laajempia havaintoja ja kritiikkiä valittuihin toimintatapoihin ja sisältöihin. Delfoi-kyselyn toisena osana voidaan pitää skenaariotyöpajoja, joissa ensimmäisen kierroksen kyselyn tuloksia vietiin eteenpäin. Lopuksi skenaariotyöpajoissa tuotettujen tulevaisuuskuvien uskottavuutta, toivottavuutta ja todennäköisyyttä kysyttiin yhteenvetävässä Delfoi-kierroksessa.

2. Normatiivisen vision valinta

BACKCASTING-SKENAARIOTYÖSSÄ (katso määritelmä alta) on hyödyllistä työstää tulevaisuuskuvia tietystä, ennalta

valitusta visiosta käsin. Tämä visio on luonteeltaan tulevaisuuskuvia rajaava. Esimerkiksi Demos Helsingin *Spread 2050 -raportissa* (2012) valittu visio käsiteli materiaalijalanjäljen vähentämistä: kaikki hankkeessa tehtyt skenaariot toteuttivat vision asettaman ehdon eri tavoilla. Terveiden näkökulmasta tällaisen ohjaavan vision rakentaminen ei ole yksioikoista. Vision tehtävänä on inspiroida työpajaosallistujia näkemään toisin olemisen mahdollisuuksia. Vision valinnut työryhmä, johon kuuluivat hankkeessa mukana olleet Demos Helsingin tutkijat, päätyi pohjaselvityksen perusteella visioon: ”koettu terveys tuplaantuu kustannuksia kasvattamatta”. Määritelmät jätettiin tietoisesti avoimiksi. Valitussa visiossa olennaista on kustannuskehityksen rajoittaminen ja samanaikainen terveyden lisääntyminen.

Työpajaosallistujilla oli mahdollisuus kommentoida visiota työpajoissa. Vision osalta käytiin lukuisia selittäviä keskusteluja. Varsinaiseen visioon ei kuitenkaan tehty muutoksia sen valitsemisen jälkeen.

3. Skenaariomuuttujat ja työpajoja varten valitut muuttujien arvot

TAVOITTEENAMME OLI työpajojen avulla tuottaa merkittävä kirjo erilaisia näkökulmia siihen, kuinka valitsemamme visio voi toteutua tulevaisuudessa. Samalla

sidottiin eri työpajat yhteen käyttämällä niissä samoja lähtökohtia, eli samaa visiota ja samoja skenaariomuuttujia ja valittuja muuttujien arvoja.

Valitsemamme skenaarion muuttujat ja muuttujien arvot olivat:

MUUTTUJA	Osallistumisen aste	Tehokkuus terveyden aktualisoimisessa	Terveystieto	Arvomaailma ja periaatteet	Ratkaisujen paikallisuuden aste	Vastuu terveydestä	Tavoite terveydenhuollolle
ARVO	Terveyteen osallistuminen	Tehokas ja tekninen	Tieto läpinäkyvää ja avointa	Yksilöllisyyttä korostava arvomaailma	Alueelliset ja paikalliset ratkaisut	Yksilöllä vastuu	Elämänlaadun parantaminen
ARVO	Terveyden vastaanottaminen	Terveydenhuolto inhimillistä ja terveyden kokemusta korostavaa	Yksityistä ja rajattua	Universalistinen arvomaailma	Globaalisti skaalautuvat ratkaisut	Paikallisyhteisöillä vastuu	Elämän pituuden lisääminen
ARVO						Asiakeskeisillä yhteisöillä vastuu	
ARVO						Yhteiskunnalla vastuu	

Näistä osa lukittiin kunkin tulevaisuuskuvan erottamiseksi työpajoissa. Lukitut arvot ja alkuperäiset skenaarioiden nimet olivat:

"KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIA"							
MUUTTUJA	Osallistumisen aste	Tehokkuus terveyden aktualisoimisessa	Terveystieto	Arvomaailma ja periaatteet	Ratkaisujen paikallisuuden aste	Vastuu terveydestä	Tavoite terveydenhuollolle
ARVO	Terveyteen osallistuminen	Tehokas ja tekninen	Tieto läpinäkyvää ja avointa	Yksilöllisyyttä korostava arvomaailma	Alueelliset ja paikalliset ratkaisut	Yksilöllä vastuu	Elämän laadun parantaminen
ARVO	Terveyden vastaanottaminen	Terveydenhuolto inhimillinen ja korostaa terveyden kokemusta	Yksityistä ja rajattua	Universalistinen arvomaailma	Globaalisti skaalautuvat ratkaisut	Paikallisyhteisöillä vastuu	Elämän pituuden lisääminen
ARVO						Asiakeskeisillä yhteisöillä vastuu	
ARVO						Yhteiskunnalla vastuu	

"AVOIN TERVEYS"							
MUUTTUJA	Osallistumisen aste	Tehokkuus terveyden aktualisoimisessa	Terveystieto	Arvomaailma ja periaatteet	Ratkaisujen paikallisuuden aste	Vastuu terveydestä	Tavoite terveydenhuollolle
ARVO	Terveyteen osallistuminen	Tehokas ja tekninen	Tieto läpinäkyvää ja avointa	Yksilöllisyyttä korostava arvomaailma	Alueelliset ja paikalliset ratkaisut	Yksilöllä vastuu	Elämälaadun parantaminen
ARVO	Terveyden vastaanottaminen	Terveydenhuolto inhimillistä ja terveyden kokemusta korostavaa	Yksityistä ja rajattua	Universalistinen arvomaailma	Globaalisti skaalautuvat ratkaisut	Paikallisyhteisöillä vastuu	Elämän pituuden lisääminen
ARVO						Asiakeskeisillä yhteisöillä vastuu	
ARVO						Yhteiskunnalla vastuu	

"UUSKUUSELAINEN YHTEISKUNTA"							
MUUTTUJA	Osallistumisen aste	Tehokkuus terveyden aktualisoimisessa	Terveystieto	Arvomaailma ja periaatteet	Ratkaisujen paikallisuuden aste	Vastuu terveydestä	Tavoite terveydenhuollolle
ARVO	Terveyteen osallistuminen	Tehokas ja tekninen	Tieto läpinäkyvää ja avointa	Yksilöllisyyttä korostava arvomaailma	Alueelliset ja paikalliset ratkaisut	Yksilöllä vastuu	Elämänlaadun parantaminen
ARVO	Terveyden vastaanottaminen	Terveydenhuolto inhimillistä ja terveyden kokemusta korostavaa	Yksityistä ja rajattua	Universalistinen arvomaailma	Globaalisti skaalautuvat ratkaisut	Paikallisyhteisöillä vastuu	Elämän pituuden lisääminen
ARVO						Asiakeskeisillä yhteisöillä vastuu	
ARVO						Yhteiskunnalla vastuu	
"SANKARILÄÄKÄRIT"							
MUUTTUJA	Osallistumisen aste	Tehokkuus terveyden aktualisoimisessa	Terveystieto	Arvomaailma ja periaatteet	Ratkaisujen paikallisuuden aste	Vastuu terveydestä	Tavoite terveydenhuollolle
ARVO	Terveyteen osallistuminen	Tehokas ja tekninen	Tieto läpinäkyvää ja avointa	Yksilöllisyyttä korostava arvomaailma	Alueelliset ja paikalliset ratkaisut	Yksilöllä vastuu	Elämänlaadun parantaminen
ARVO	Terveyden vastaanottaminen	Terveydenhuolto inhimillistä ja terveyden kokemusta korostavaa	Yksityistä ja rajattua	Universalistinen arvomaailma	Globaalisti skaalautuvat ratkaisut	Paikallisyhteisöillä vastuu	Elämän pituuden lisääminen
ARVO						Asiakeskeisillä yhteisöillä vastuu	
ARVO						Yhteiskunnalla vastuu	

Työn edetessä lukitsimme lisää muuttujien arvoja keskustelujen perusteella, jotta pystyimme muodostamaan eri työpajakertojen keskusteluista yhdenmukaisia ja johdonmukaisia tarinoita. Muuttujien arvojen avulla rakensimme työpajatyötä tukevat tulevaisuuskuvat yksinkertaisesti nimeämällä muuttujien arvojen joukon mielikuvitusta herättävällä tavalla.

4. Tulevaisuuskuvien nimeäminen

Tulevaisuuskuvat nimettiin inspiraation herättämiseksi. Tulevaisuuskuvien nimeämistä käytiin myös keskustelua jokaisessa

työpajassa, ja osittain nimiä myös vaihdettiin näiden keskustelujen seurauksena. Skenaarioiden nimiä on selitetty tarkemmin skenaarioita pohjustavassa luvussa.

Alkuperäiset tulevaisuuskuvien nimet	Lopulliset tulevaisuuskuvien nimet
Superdemokratia	KYVYKKÄIDEN DEMOKRATIA
Läpinäkyvä terveys	AVOIN TERVEYS
Terveys on elämän tarkoitus	UUSKUUSELAINEN YHTEISKUNTA
Lääkärisankarit	SANKARILÄÄKÄRIT

5. Työpajojen teemojen valinta

Työpajojen teemojen valinnassa käytettiin hyväksi yleisesti käytettyä *PEST-vii-tekeyhksen PESTEL*-varianttia (*Political-Economic-Social-Technological-Environmental-Legal*). Kukin työpaja korosti yhtä PESTEL-konstituenttia. Työpajojen teemoja tarkennettiin konstituentin sisällä koskemaan erityisesti teemaa ”Terveys 2050”, joten lopulliset työpajojen teemat olivat:

- Eläminen ja elinympäristö
- Teknologia ja uudet hoidon tavat
- Osallistuminen ja kyvykkyydet
- Hoidon rahoitus ja uudet yhteistyön muodot
- Käyttäytyminen, elämäntavat ja arvot
- Alueellinen tasa-arvo

Näiden teemojen sisällä keskustelua käytiin siten, että jokainen teema kattoi

- suorat ja epäsuorat terveysvaikutukset,
- positiiviset ja negatiiviset terveysvaikutukset, ja
- vaikutuksia sekä ihmisen että yhteiskunnan näkökulmasta.

6. Osallistujien kutsuminen

Työpajojen teemojen valinnan jälkeen fasilitaattorit kutsuivat työpajaosallistujat kuhunkin työpajaan. Kutsumista ohjaavat periaatteet olivat seuraavat:

- sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin on oltava läsnä
- kaikkien merkittävien ikäryhmien, etnisten taustojen ja erilaisten kyvykkyyksien on oltava edustettuna
- kutsutut tuovat työpajaan sekä edustamansa instituution näkökulman että henkilökohtaiset osaamisensa tai uransa tuoman kokemuksen

Jotta sopivien ihmisten löytäminen olisi mahdollista, jokainen teema jaettiin edelleen kuuteen alakategoriaan. Fasilitaattorit pohtivat kunkin teeman suoria ja epäsuoria seurauksia alakategorioissa kysymällä:

- kuinka teema vaikuttaa terveyteen suoraan ihmisen ja yhteiskunnan näkökulmasta?
- kuinka teema vaikuttaa terveyteen epäsuorasti vaikuttamalla kykyihin tai mahdollisuuksiin ihmisen tai yhteiskunnan näkökulmasta?

Kutsutut osallistuivat yhteen tai kahteen työpajaan.

Työpajaosallistujia työpajan jälkeen Kajaanissa

7. Osallistujien ohjaaminen tulevaisuussuuntautuneeseen ajatteluun

Kullekin osallistujajoukolle kerrottiin aluksi tutkimuksen tarkoituksesta ja keinoista. Sen jälkeen heille selitettiin ryhmälle valittu tulevaisuuskuva, sen ehdot ja kehysvisio. Kehysvisio oli kirjoitettu suurelle pahvilapulle, ja tulevaisuuskuviin ehdot jaettiin pöytiin. Fasilitaattorit myös selittivät tulevaisuuskuvan ehtoja ja visiota huolellisesti osallistujille.

8. Tulevaisuuskuvasta keskustelu

Kukin ryhmä keskusteli vain omasta tulevaisuuskuvastaan. Ehdot oli muotoiltu työpajasta riippuen hieman eri tavalla, joko väitelauseina kuten ”terveysdata on kaikille avointa”, tarinoina tai muuttujien arvoina. Fasilitaattori ohjasi työpajaosallistujat keskustelemaan tulevaisuuskuvasta ehtojen avulla pitäen mielessä työpajan teeman. Pääasiassa fasilitaattorin tehtävä oli pitää huolta siitä, että ryhmän käsittelemä, problematisoima ja rakentama tulevaisuuskuva pysyi annettujen ehtojen sisällä ja käsitteli oikeaa asiaa. Pääosin ryhmät pysyivät hyvin annettujen raamien sisällä, eikä puuttumista tarvittu.

Kunkin työpajan ensimmäisen osan aikana jokainen ryhmä työsti tarkkoja, hyvin määriteltyjä ja perusteltuja väitteitä heidän tulevaisuudenkuvansa piirteistä ja tapahtumista vuodelta 2050.

9. Backcasting-työ

Kunkin työpajan toinen osa oli vuoteen 2050 rakennetun maailman perustelemista liikkuen tulevaisuudesta kohti nykypäivää. Matkan varrella rakennettiin uskottavia syy-seuraussuhteita. Ajatukseen oli rakentaa vuosien välille tapahtumaketjuja, jotta polusta nykyhetken ja tulevaisuuskuvan välillä syntyy uskottava ja monipuolinen kertomus. Fasilitaattorien rooli oli ohjata keskustelua eri aikajännteille ja antaa työtä auttavia tehtäviä, jotka helpottivat konkretisoimaan ryhmän työtä.

Kussakin vaiheessa osallistujat käyttivät post-it-lappuja ja nopeita ideointikierroksia. Backcasting-vaiheessa post-it-laput laitettiin suurille aikajanoille, joihin muodostui kunkin työpajan toisen osan aikana monipuolinen ja rikas kertomus siitä, miten tulevaisuuskuvan maailma syntyy.

10. Skenaariomateriaalin analyysi

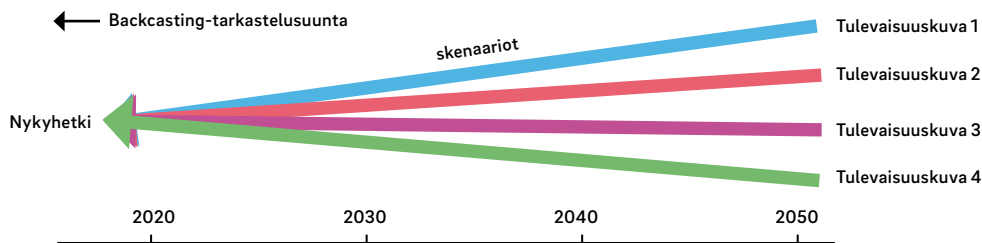
Skenaariomateriaalin analyysi tehtiin koodaamalla kaikki tapahtumat kussakin skenaariossa avainsanoilla, tutkimalla eri tapahtumien laajuutta (*niche-regiimi-landscape*), piirtämällä auki väitetyjä syy-seuraussuhteita ja tutkimalla ensimmäisen Delphi-kierroksen tuottamia näkökulmia työpajatyöhön liittyen.

11. Skenaarioiden ja tulevaisuuskuvien rakentaminen

Tulevaisuuskuvat ja skenaariot rakennettiin työpajamateriaalin pohjalta. Suuresta määrästä materiaalia rakennettiin helposti omaksuttava kokonaisuus.

12. Skenaarioiden ja tulevaisuuskuvien analyysi

Skenaarioiden ja tulevaisuuskuvien avulla ja niitä vertaillen päädyttiin yhdeksään oivallukseen ihmislähtöiseen terveyteen liittyen. Oivallukset on esitelty tämän julkaisun alkupuolella.

Tekijät

DEMOS HELSINKI rakentaa tulevaisuuden yhteiskuntaa yhdistämällä ihmisten toiminnan ja parhaan ymmärryksen yhteiskunnan muutoksesta.

Demos Helsinki synnyttää ajatuksia, jotka luovat muutosta. Meihin otetaan yhteyttä, kun vanhat ratkaisumallit eivät riitä ja tarvitaan uusia ideoita, konsepteja tai strategista muutosta. Työstämme tekee erityislaatuista laajapohjainen tulevaisuudentutkimus ja huipputieteen hyödyntäminen. Demos Helsingin tekemistä ohjaa kolme periaatetta:

Systeeminen ajattelu johdattaa muutosprosessit megatrendeistä tarkkoihin ratkaisuihin. Murroskohdissa päättäväisetkin organisaatiot jäävät helposti yhteistyötahojensa ja tuotantoprosessiensa vangiksi. Silloin tarvitaan systeemistä muutosta. Sen tekemiseen Demos Helsinki on erikoistunut.

Avoimuus takaa työmme vaikuttavuuden. Se auttaa uusia toimijoita tarttumaan asioihin ja luo uutta toimijuutta ja uusia arvoketjuja. Demos Helsingin tutkimus johtaa aina vapaasti leviävään raporttiin,

luentoon, tapahtumaan tai elokuvaan. Emme tee papereita hyllyyn emmekä pienen piirin käyttöön, vaan näkyvää ja tuntuvaa muutosta.

Ihmisten yhdistäminen on perusta uuden kehittämiselle. Demos Helsinki on hyvä löytämään muutoksesta kiinnostuneita ihmisiä, tuomaan heidät yhteen ja saamaan heidät toimimaan. Kun organisaatioita, ihmisryhmiä ja intressejä yhdistetään, syntyy muutos, joka juurtuu syvälle.

Demos Helsinki

Johannes Koponen
Satu Korhonen
Veikka Lahtinen
Juha Leppänen
Aleksi Neuvonen
Maari Parkkinen
Marjukka Parkkinen
Iris Sandelin

Asiantuntija

Antti Hautamäki

Graafinen suunnittelu

Kirmo Kivelä
Inari Savola

Työpajaosallistujat

Pilvikki Absetz, Collaborative Care Systems Finland
Jussi Ahokas, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
Karoliina Ahonen, Mielenterveyden keskusliitto
Minna Allinen, Novartis
Liisa Björklund, Helsingin Diakonissalaitos
Jaakko Blomberg, Yhteismaa ry
Katja Borodulin, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Veikko Eranti, Helsingin yliopisto / Aivorieha
Mikko Fernström, Novartis

Minna Haataja, Kajaanin NKK
Riika Hagman-Kiuru, Psoriasisliitto ry
Saara Hassinen, SalWe Oy
Ari Haukkala, Helsingin yliopisto
Marianne Heikkilä, Marttaliitto
Timo Heikkilä, Kuhmon kaupunki
Matti Heikkinen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Auli Heikkinen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Harri Helajärvi, Turun yliopisto
Erja Helttunen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Terhi Hirvonen, Novartis

Pia Hytönen, Mielenterveysomaisten keskusliitto - FinFami
 Martti Höglund, Novartis
 Sari Marita Ikäheimo, Sankama Oy
 Tarja Jalli, Helsingin Diakonissalaitos
 Mikko Jauho, Kuluttajatutkimuskeskus
 Jukka Jokiniemi, Innojok Oy
 Maijaliisa Junnila, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Juha-Matti Junnonen, Aalto yliopisto
 Anitta Juntunen, Kajaanin amk
 Juha Järvinen, Alvi ry
 Minna Kaarakainen, Kuluttajatutkimuskeskus
 Mira Kajantie, Tilastokeskus
 Seija Karjalainen, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry
 Mia Karlsson, Nordic Eat Apps
 Paula Karppinen, Kainuun liitto
 Hanna Karvinen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Iivari Khaikovitch,
 Kainuun maakunnallinen nuorisovaltuusto
 Marjaana Kirjavainen, Suomen Sydänliitto
 Anne Knaapi, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Asta Komulainen, Kajaanin kaupungin maahanmuuttajapalvelut
 Ulla Korhonen, Apuomena ry
 Leila Koskensalmi,
 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Kirsi Kosonen, Invalidiliitto ry
 Liisa Kosonen-Sundberg,
 Suomen Logoterapiainstituutti Oy
 Tuija Kotiranta, Omaisena edelleen ry
 Johanna Kujala, Suomen tuki- ja liikuntaelinliitto ry
 Osmo Kuusi
 Eeva Kyllönen, Vieksin kehittäjäkylä
 Linda Laatikainen, FIMM
 Raija Laukkanen, Polar Electro Oy
 Helena Launiainen, Miina Sillanpään Säätiö
 Tatu Laurila, Novartis
 Anniina Lavikainen, Kuuloliitto ry
 Lars Leemann, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Maija Leinonen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Aija Lähdesmäki, Adxto Oy
 Marjaliisa Majavesi, Itsenäinen toimija

Marja Malin, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Mia Malin, Dodo ry
 Teija Mankinen, Sotkamon Mielenterveyden tuki ry.
 Frank Martela, Filosofian Akatemia
 Mirva Martikkala, LähiTapiola
 Minna Mattila-Aalto, Kuntoutussäätiö
 Antti Maunu, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
 Jaana Merenmies, ImpactHouse / Lapinlahden Lähde
 Päivi Metsäniemi, Terveystalo
 Riitta Mettomäki, Modz Oy
 Anssi Mikola, Wellbookers
 Maila Moilanen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Raili-Anneli Myllylä, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Tomi Mäki-Opas, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Mika Mäkinen, Helsingin Diakonissalaitos
 Pirjo Möller, Mentor Möller
 Tiina Niemi, LähiTapiola
 Katri Nokela, Hengitysliitto
 Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantajat
 Eila Okkonen, Muistiliitto ry
 Helena Okkonen, Kajaanin kaupunki
 Päivi Opari, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Katja Pantzar, Writer, Editor & Broadcast Journalist
 Heikki Parviainen,
 Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Kristiina Patja, Pro Medico
 Timo Pekkonen, Kainuun Etu Oy
 Johanna Perkiö, Tampereen yliopisto
 Marita Pikkarainen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Saara Pikkarainen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Kimmo Pitkänen, FIMM
 Olli Pitkänen, Aalto-yliopisto / HIIT
 Martti Puohiniemi, Itsenäinen tutkija
 Anna Pylkkänen, Proud Age
 Heikki Pälve, Lääkäriliitto
 Heikki Pärnänen, Suomen Lääkäriliitto
 Pyy Rechardt, Oranssi ry
 Paula Reponen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Päivi Rouvinen-Wilenius, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Minna Ruckenstein, Kuluttajatutkimuskeskus
 Marja-Liisa Ruokolainen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Marja Saarenheimo, Vanhustyön keskusliitto
 Mikko Saari,
 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Mirja Salmela, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Johanna Salovaara, SEK Public Oy
 Vesa-Pekka Sarparanta, Kunnanhallitus
 Ulpu Seppälä, Osallistuvat Nuoret 2013 Ry
 Seija Sihvola, Lapsi 2000 ry
 Jonna Siikamäki, Mielenterveyden keskusliitto
 Tuulikki Siltari, Helsingin Sosiaali- ja terveysvirasto
 Timo Silvola, Finanssialan Keskusliitto
 Lea Stenberg, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton
 Kaarina Tamminiemi, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Paula Tapani, Invalidiliiton Asumispalvelut Oy
 Marjo Riitta Tervonen, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry
 Asta Tolonen, Suomussalmen kunta
 Lea Torvinen, Kainuun Muistiyhdistys ry
 Hanna Tuohimaa, Laurea-ammattikorkeakoulu
 Tapio Tuomi, Sitra
 Camilla Tuominen, Emotion Tracker
 Ville Turkka, Suomen Icehearts ry
 Outi Töytäri, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Lotta Uusitalo-Malmivaara, Helsingin yliopisto
 Varpu Valkeinen, Smartum
 Teppo Valtonen, Brain Work Research Centre
 Tero Vanhanen, Hartela-yhtiöt Oy
 Riitta Vepsäläinen, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
 Merja Vikström, Vuokatin Urheiluopisto
 Sami Virtanen, Kuuloliitto ry
 Lauri Vuorenkoski, Suomen Lääkäriliitto
 Mari Vuorinen, Invalidiliiton Asumispalvelut Oy
 Raija Väisänen, Itä-Suomen yliopisto
 Petri Wegelius, Rinnekoti
 Seppo Wickström, LähiTapiola
 Niklas Wilhelmsson, Oikeusministeriö

Lähteet

Hawthornth, J. & D. Chan 2015: The World in 2050. Will the shift in global economic power continue? PricewaterhouseCoopers LLP. Saantitapa: <http://www.pwc.com/gx/en/issues/the-economy/the-world-in-2050.jhtml> Katsottu 23.5.2015

Findikaattori 2015a: Väestön ikärakenne. Saantitapa: <http://findikaattori.fi/fi/14> Katsottu 12.3.2015

Findikaattori 2015b: Kaupungistuminen. Saantitapa: <http://findikaattori.fi/fi/56> Katsottu 12.3.2015

IPCC 2014: Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. IPCC Working Group II Contribution to AR5.

Korhonen, S., Leppänen J., Koponen J., Neuvonen A., Lahtinen V., Parkkinen M., Parkkinen J., Sandelin I 2014. Terveiden tulevaisuudet. Pohjaselvitys suomalaisten terveyteen vaikuttavista ilmiöistä. Demos Helsinki 2014. Saantitapa: <http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/terveyden-tulevaisuudet-pohjaselvitys/>. Katsottu 20.5.2015

Peter, J. 2013: Experimentation, Behaviour Change and Public Policy. The Political Quarterly, Vol. 84, No. 2, April–June 2013

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL): läkkäiden toimintakyky. Saantitapa: <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/vaeston-toimintakyky/iakkaiden-toimintakyky> Katsottu 12.3.2015

Tommila, P., Vanhanen, J., Halonen, M. ja P. Rinne 2013: Miten Suomi selviää yli 4 astetta lämpimämmässä maailmassa? Sitran selvityksiä 74, Joulukuu 2013. Saantitapa: http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksia74_151213.pdf Katsottu 12.3.2015

Suomen virallinen tilasto (SVTa): Väestöennuste [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-5137. 2012, Liitetaulukko 1. Väestö ikäryhmittäin koko maa 1900–2060 (vuodet 2020–2060: ennuste) . Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaenn/2012/vaenn_2012_2012-09-28_tau_001_fi.html Katsottu: 21.5.2015.

WWF 2014: Living Planet Report 2014 Species and spaces, people and places. Living Planet Report. Saantitapa: http://assets.worldwildlife.org/publications/723/files/original/WWF-LPR2014-low_res.pdf?1413912230&_ga=1.17644090.2034299945.1429604770 Katsottu 12.3.2015

